Europos Komisija

#SOTEU

SĄJUNGOS PADĖTIS 2021 M.

RUGSĖJO 15 D.

URSULA VON DER LEYEN
Europos Komisijos Pirmininkė

ec.europa.eu/soteu2021

SĄJUNGOS PADĖTIS

LAIMĖJIMAI

TURINYS

1. LYDERYSTĖ ĮVEIKIANT PASAULINĘ SVEIKATOS KRIZĘ 5

2. ISTORINIS „NEXTGENERATIONEU“ PAŽADAS 11

3. ŽALESNĖS, LABIAU SKAITMENINĖS IR SOCIALIAI TEISINGESNĖS EUROPOS KŪRIMAS 18

4. GEOPOLITIKA POPANDEMINIAME PASAULYJE 32

5. EUROPOS ATEITIES FORMAVIMAS VISIEMS DRAUGE 38

EUROPA, ATGAL Į ATEITĮ

Po pandemijos, padariusios 2020-uosius vienais iš sudėtingiausių metų per visą Europos istoriją, Europa vėl su pasitikėjimu žvelgia į ateitį. 2020 m. rudenį pandemija mums smogė dar smarkiau nei 2020 m. pavasarį. Europa vėl įjungusi reagavimo į krizę parengties režimą visą dėmesį skyrė pastangoms sustabdyti viruso plitimą. Europos Sąjunga tas pastangas padvigubino. Ji rūpinosi vakcinų pirkimu, jų gamybos masto didinimu, stengėsi stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą kovos su pandemija srityje ir išvesti Europą iš ekonomikos krizės įgyvendindama priemonę „NextGenerationEU“.

Įgyvendinti mūsų ekonomikos gaivinimo planą „NextGenerationEU“ susitelkė visa Europos Sąjunga. Nors Europa iš krizės dar neišbrido, iki 2022 m. pabaigos visų valstybių narių gamybos apimtis turėtų pasiekti prieš krizę buvusį lygį. Tuo tarpu nusistatėme plataus užmojo ekonomikos pertvarkos tikslus, kad ji taptų žalesnė, labiau skaitmeninė ir teisingesnė. Šie tikslai ir „NextGenerationEU“ investicijos suteikia mums galimybę pertvarkyti savo žemyną būsimiems dešimtmečiams. Europa vėl sutelkia dėmesį į ateitį.

Pirma, Komisijos strategija kolektyviai **įsigyti vakcinų**, suformuoti didelį jų krepšelį ir diversifikuoti Europos vakcinų tiekėjus pasirodė esanti sėkminga. Dėl gamybos kliūčių prasidėjusi lėčiau, nei tikėtasi, ES skiepijimo kampanija greitai įsibėgėjo. Balandžio mėn. viduryje Europos Sąjungoje jau buvo panaudota 100 mln. ES piliečiams skirtų COVID-19 vakcinos dozių.

Iki 2021 m. rugpjūčio mėn. pabaigos visiškai paskiepyta 70 proc. suaugusių ES gyventojų, taigi pažadą pasiekti tą tikslą iki vasaros pabaigos įvykdėme. Be to, Komisija susiderėjo dėl dviejų papildomų sutarčių su farmacijos bendrovėmis, kad parūpintų daugiau COVID-19 vakcinų mūsų jaunimui, tarptautiniams partneriams, stiprinamosioms dozėms ir apsaugai nuo naujų viruso atmainų. ES siekia užbėgti už akių užsikrėtimo atvejų kreivės kilimui – taip kuriame savo ateitį po pandemijos.

Iki 2021 m. rugpjūčio mėn. pabaigos visiškai paskiepyta

70 proc.

vyresnių nei 18 metų europiečių.

Antra, Europos Komisija, veikdama išvien su ES valstybėmis narėmis kaip Europos komanda, dėjo daugiau pastangų, **kad sustabdytų pandemiją kituose žemynuose**. 2020 m. gegužės mėn. Komisija suorganizavo du lėšų pasauliniam atsakui į koronaviruso grėsmę rinkimo renginius. Komisija buvo pagrindinė COVAX – pasaulinės priemonės, kuria siekiama parūpinti vakcinų mažų ir vidutinių pajamų šalims – kūrėja ir rėmėja. Tokiu būdu taip pat užtikrinamas vakcinų tiekimas pažeidžiamiausiems asmenims. Iki šiol – iš dalies ir dėl ES teikiamo finansavimo – pagal priemonę COVAX 138 šalims perduota daugiau nei 200 mln. vakcinos dozių.

2021 m. gegužės mėn. Komisijos Pirmininkė Ursula von der Leyen kartu su Italijos Ministru Pirmininku M. Draghi surengė pirmą **pasaulinį aukščiausiojo lygio susitikimą visuomenės sveikatos klausimais**, kuriame pasaulio lyderiai pasirašė Romos deklaraciją dėl pasirengimo būsimoms pandemijoms ir jų prevencijos.

Iki 2050 m. neutralizuoti ES poveikį klimatui ir iki 2030 m.

55 proc.

sumažinti išmetamą CO2 kiekį.

Trečia, ekonomikai pradėtas teikti finansavimas pagal **„NextGenerationEU“** – **mūsų istorinį ekonomikos gaivinimo planą**. Tai tapo įmanoma dėl to, kad į šį tikslą susitelkė visa Europa. 2020 m. pabaigoje Europos Parlamentas ir Taryba susitarė dėl Komisijos pasiūlymo sukurti „NextGenerationEU“. Visi sutikome, kad ši priemonė turėtų ne tik išvesti Europą iš krizės, bet ir pertvarkyti Europos ekonomiką taip, kad ji taptų žalesnė, labiau skaitmeninė, atsparesnė ir teisingesnė.

Kelis vėlesnius mėnesius Komisija padėjo valstybėms narėms rengti **nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus**, kuriuose numatytos kiekvienos valstybės narės investicijos ir reformos. Iki vasaros buvo patvirtinta aštuoniolika ekonomikos gaivinimo planų. 2021 m. vasarą valstybes nares pasiekė pirmosios lėšos, kurias Komisija pasiskolino kapitalo rinkose.

Ekonomikos gaivinimas po pandemijos yra istorinė galimybė formuoti Europos ateitį. Kad galėtų kuo geriau pasinaudoti būsimomis investicijomis ir reformomis, ES turi aiškią kryptį ir aiškius tikslus, pagal kuriuos galima vertinti sėkmę. Tik tai, ką galima įvertinti, galima ir įvykdyti. Komisija parengė **tris 2030 m. tikslų rinkinius**. 2021 m. birželio mėn. buvo priimtas **Europos klimato teisės aktas**, kuriuo įtvirtinti tikslai iki 2050 m. neutralizuoti ES poveikį klimatui ir iki 2030 m. bent 55 proc. sumažinti išmetamą CO2 kiekį. 2021 m. kovo mėn. Komisija pristatė savo **Europos skaitmeninio dešimtmečio** viziją su aiškiais skaitmeninės infrastruktūros, įgūdžių ir įmonių bei viešųjų paslaugų skaitmenizacijos tikslais. Galiausiai, 2021 m. gegužės mėn. Porto socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikime ES vadovai patvirtino Komisijos pasiūlymą nustatyti **socialinius tikslus**, kurie turėtų būti pasiekti iki 2030 m. Šie trys tikslų rinkiniai yra geresnės Europos – Sąjungos, kuria visi galėtume didžiuotis, – kūrimo planas. Dabar Europa žvelgia į ateitį.

Komisija kaip niekad atidžiai stebėjo **demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių** raidą Europos Sąjungoje. Per mažiau nei metus Komisija parengė dvi teisinės valstybės principo taikymo ataskaitas, įskaitant skyrius, skirtus kiekvienai iš 27 valstybių narių. Nuo savo kadencijos pradžios Komisija pradėjo maždaug 40 pažeidimų nagrinėjimo bylas, susijusias su teisinės valstybės principo ir kitų Sąjungos vertybių, nustatytų Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnyje, apsauga. Teisinės valstybės principas saugo žmones nuo galingųjų teisės. Europos Komisija, nuolat bendradarbiaudama su nacionalinėmis valdžios institucijomis, ieško sprendimų ir siekia užtikrinti kasdienes žmonių teises ir laisves.

Šioje brošiūroje aprašyti nuo 2020 m. pranešimo apie Sąjungos padėtį atliktų darbų ir pasiektų laimėjimų metai. Pirmiausia aptariamas Komisijos įsipareigojimas įveikti COVID-19 krizę: tiek išspręsti sveikatos problemas, tiek atgaivinti mūsų ekonomiką ir naudojantis „NextGenerationEU“ užtikrinti, kad ji taptų žalesnė, labiau skaitmeninė ir teisingesnė. Toliau apžvelgiamas Komisijos darbas klimato, skaitmenizacijos ir socialinių reikalų srityse. Paskutiniai skyriai susiję su Komisijos pasauline veikla ir Konferencija dėl Europos ateities.

1. LYDERYSTĖ ĮVEIKIANT PASAULINĘ SVEIKATOS KRIZĘ

VAKCINOS – BŪDAS ĮVEIKTI PANDEMIJĄ

Įgyvendindama **ES vakcinų strategiją** Komisija užsitikrino iki 4,6 mlrd. vakcinų nuo COVID-19 dozių: tai daugiau nei pakankamai visiems ES gyventojams ir didelei daliai pasaulio šalių, kurioms reikia pagalbos.

Komisija užsitikrino iki **4,6 mlrd. vakcinos** nuo COVID-19 **dozių.**

Valstybių narių vardu Komisija sudarė išankstines pirkimo sutartis su atskirais vakcinų gamintojais. Mainais už teisę per sutartą laikotarpį už sutartą kainą įsigyti tam tikrą skaičių vakcinos dozių Komisija iš **Skubios paramos priemonei** skirto 2,7 mlrd. EUR biudžeto finansavo dalį vakcinų gamintojų pradinių išlaidų. Taip Komisija padėjo per rekordiškai trumpą laiką sukurti saugias ir veiksmingas vakcinas ir paspartinti jų gamybą.

Atlikus vienus iš nuodugniausių pasaulyje klinikinių tyrimų ir Europos vaistų agentūrai pateikus palankią mokslinę rekomendaciją, šiuo metu ES leidžiama naudoti **keturias vakcinas nuo COVID-19**.

639 mln.
dozių gauta ES

522,4 mln.
dozių panaudota ES

70 proc.
suaugusių ES gyventojų visiškai paskiepyti

Paskutinį kartą atnaujinta: 2021 m. rugpjūčio 31 d.
Šaltinis: vakcinų gamintojų ir ECDC duomenys

Komisija ėmėsi veiksmų, kad užtikrintų teisingą ir vienodą prieigą prie vakcinų visoms ES valstybėms narėms. Pirmieji asmenys nuo COVID-19 paskiepyti per **ES skiepijimo dienas** 2020 m. gruodžio mėn., praėjus mažiau nei 10 mėnesių nuo tada, kai Pasaulio sveikatos organizacija paskelbė apie pandemiją.

Pirmaisiais mėnesiais skiepijimo kampanija vyko lėčiau, nei tikėtasi, daugiausiai dėl gamybos kliūčių ir dėl to, kad viena bendrovė nepristatė vakcinų pagal sutartį. Tačiau netrukus vakcinų pristatymo tempas paspartėjo ir tai leido ES iki vasaros pasiekti užsibrėžtus skiepijimo tikslus. Šie įvykiai aiškiai įrodė, kad Komisijos sprendimas investuoti į didelį vakcinų krepšelį buvo teisingas. Be to, Komisija bendradarbiavo su gamintojais, kad padėtų jiems **padidinti gamybos pajėgumus** Europoje.

Atsiradus naujų koronaviruso atmainų, Komisija sutelkė lėšų skubiems moksliniams tyrimams ir toliau sudarinėjo išankstinio pirkimo sutartis dėl **stiprinamųjų dozių** ir **vakcinų pritaikymo** prie naujų atmainų.

PLATESNIS ATSAKAS Į SVEIKATOS KRIZĘ

Europos Komisija padvigubino pastangas, kad sumažintų socialinį ir ekonominį krizės poveikį: nuo pandemijos pradžios ji priėmė 2 179 priemones.

ES savo veiksmais užtikrino saugių ir veiksmingų vakcinų prieinamumą. Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, siekė sustiprinti jų testavimo ir kontaktų atsekimo pajėgumus ir strategijas ir užtikrinti stabilų prekių srautą, geras galimybes išsaugoti darbo vietas ir kokybišką informaciją apie sveikatos padėtį, pagrįstą daugiau nei 30 Europos šalių naudojamu bendru spalviniu kodu.

Laikantis Europos solidarumo principo, asmeninės apsaugos priemonėms ir vaistams įsigyti iš **Skubios paramos priemonės** biudžeto skirta beveik 100 mln. EUR. Naudojant šią priemonę taip pat sutelkta 100 mln. EUR, už kuriuos įsigyta per 20 mln. greitųjų antigenų testų – taip papildytos nacionalinės testavimo strategijos.

2021 m. kovo mėn. Komisija pasiūlė skirti 530 mln. EUR iš **Europos solidarumo fondo** 17 valstybių narių ir trijų narystės siekiančių šalių nacionalinėms skubioms sveikatos srities priemonėms remti. Pagal sanglaudos politikos **Atsako į koronaviruso grėsmę investicijų iniciatyvą** sveikatos priežiūros veiksmams perskirstyta daugiau nei 7,6 mlrd. EUR.

Komisija taip pat skyrė 2,5 mln. EUR įvairių sričių sveikatos priežiūros specialistų mokymams, siekdama paremti intensyviosios terapijos padalinius ir jiems padėti. Mokymo programa įgyvendinta visoje ES: joje dalyvavo 700 ligoninių ir 17 000 gydytojų bei slaugytojų.

Pagal sanglaudos politikos Atsako į koronaviruso grėsmę investicijų iniciatyvą sveikatos priežiūros veiksmams perskirstyta daugiau nei **7,6 mlrd. EUR.**

Komisija nustatė keturis pagrindinius **visuotinio testavimo strategijų** elementus, į kuriuos reikia atsižvelgti rengiant nacionalines, regionines ar vietos testavimo strategijas, tokius kaip testavimo aprėptis, prioritetinės grupės, pajėgumai bei ištekliai ir požymiai, kada gali būti tinkama naudoti greituosius antigenų testus.

Komisija paragino valstybes nares viruso genomo sekoskaitą atlikti dažniau – nustatyti bent 5 proc. (pageidautina – 10 proc.) teigiamų testo rezultatų atvejų viruso atmainas – ir suteikė 110 mln. EUR paramos per Europos ligų prevencijos ir kontrolės centrą.

Be to, skubiems viruso atmainų tyrimams pagal ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programą „Europos horizontas“ sutelkta 123 mln. EUR. Naudojantis Europos strateginiu būtiniausios medicinos įrangos rezervu **„rescEU“** toliau buvo galima rodyti tikrą solidarumą ir gelbėti gyvybes koronaviruso pandemijos akivaizdoje. Nuo rezervo sukūrimo 2020 m. valstybėms narėms (Čekijai, Prancūzijai ir Kroatijai) ir dalyvaujančioms šalims (Juodkalnijai, Šiaurės Makedonijai ir Serbijai) ES iš jo išsiuntė daugiau kaip 6,6 mln. būtiniausių medicinos prekių. ES taip pat mobilizavo šešias greitosios medicinos pagalbos komandas (po vieną iš Belgijos, Danijos ir Rumunijos į Slovakiją, po vieną iš Vokietijos į Papua Naująją Gvinėją ir į Gvinėją ir vieną iš Rumunijos į Tunisą).

Siekiant užtikrinti geresnį atsaką į būsimus iššūkius, buvo persvarstytas ES civilinės saugos teisės aktas. Šiuo 2021 m. gegužės mėn. įsigaliojusiu aktu ES suteikta papildomų pajėgumų reaguoti į naują riziką Europoje ir pasaulyje, taip pat sustiprintas „rescEU“ rezervas.

SAUGUS EUROPOS ATVĖRIMAS

Europos Komisija padėjo valstybėms narėms išsaugoti galimybę saugiai ir laisvai kirsti sienas atsižvelgiant į epidemiologinę situaciją. Siekdama padėti geriau taikyti priemones ir užtikrinti, kad keliautojams būtų teikiama aiškesnė informacija, ji nustatė **bendrą spalvinį kodą**. Komisija taip pat nustatė bendrus didelės rizikos zonų kriterijus ir sustabdymo mechanizmą, kad būtų apribotos kelionės iš ES nepriklausančių šalių, kuriose plinta stebimosios ar susirūpinimą keliančios naujos viruso atmainos.

Pradėjus didėti skiepijimo aprėpčiai ir pagerėjus sveikatos padėčiai, Komisija pateikė saugaus ir laipsniško atvėrimo gaires.

ES skaitmeninis COVID pažymėjimas – atviros ir saugios Europos simbolis. Jis suteikė keliautojams galimybę saugiai keliauti po ES. Be to, valdžios institucijoms ir oro transporto bendrovėms dėl jo tapo lengviau atlikti dokumentų patikras. Duomenys rodo, kad aviacijos veikla atsigauna – jos apimtis jau siekia virš 70 proc. ikikrizinės apimties. Skaitmeniniai ir popieriniai pažymėjimai yra nemokami ir gali būti naudojami kaip skiepo, testo ar persirgimo liga įrodymas. Nuo klastojimo kiekvieną ES skaitmeninį COVID pažymėjimą saugos QR kodas ir skaitmeninis parašas. Siekdama užtikrinti galimybę pažymėjimus patikimai tikrinti tarpvalstybiniu mastu, Komisija sukūrė saugią skaitmeninę nacionalines sistemas jungiančią infrastruktūrą. Ji pradėjo veikti birželio 1 d. Iki rugpjūčio mėn. pabaigos sugeneruota apie 400 mln. pažymėjimų. ES skaitmeniniu COVID pažymėjimu ES taip pat nustato pasaulinį standartą ir demonstruoja technologinę lyderystę – iki rugpjūčio mėn. pabaigos prie šios sistemos prisijungė devynios ES nepriklausančios šalys (Islandija, Lichtenšteinas, Šiaurės Makedonija, Norvegija, San Marinas, Šveicarija, Turkija, Ukraina ir Vatikano Miesto Valstybė), o su dar maždaug 20 šalių šiuo metu deramasi.

ES taip pat laipsniškai atnaujina tarptautines keliones, kai tai yra saugu. 2021 m. gegužės mėn. ES valstybės narės susitarė atverti sienas paskiepytiems keliautojams iš ES nepriklausančių šalių.

Platforma **„Re-open EU“** nuolat veikė kaip informacijos apie nacionalines priemones ir sveikatos padėtį centras, padedantis žmonėms orientuotis, kokie reikalavimai per pandemiją taikomi 31 šalyje. Iš pradžių sukurta kaip interneto svetainė, ši platforma dabar gali būti naudojama ir kaip programėlė su kelionių planavimo funkcija.

ES skaitmeninis COVID pažymėjimas padeda ES gyventojams lengvai ir **saugiai keliauti** po Europą.

PASIRENGIMAS ATEIČIAI: SVEIKESNĖS EUROPOS PAMATAI

Kad pandemija būtų suvaldyta ir žmonės Europoje būtų sveikesni, reikia ne tik vakcinų: tam reikia saugių ir veiksmingų gydymo būdų.

2021 m. gegužės mėn. Komisijos pasiūlyta Europos **terapinių vaistų nuo COVID-19 strategija** bus remiamas vaistų, taip pat ir vaistų po COVID-19 sveikstantiems pacientams gydyti, kūrimas ir prieinamumas. Komisija nustatė penkis perspektyvius terapinius vaistus nuo COVID-19, o iki 2021 m. rudens siekia suformuoti 10 priemonių krepšelį.

COVID-19 pandemija privertė ypač daug dėmesio skirti visuomenės sveikatai. Komisija šiuo metu kloja tvirtos **Europos sveikatos sąjungos**, grindžiamos 27 valstybių narių bendradarbiavimu siekiant nustatyti ekstremaliąsias sveikatos situacijas, joms pasirengti ir kolektyviai į jas reaguoti, pamatus. Europos sveikatos sąjunga suteiks Europai priemonių geriau užkirsti kelią būsimoms pandemijoms ir į jas reaguoti, padės padidinti sveikatos sistemų atsparumą ir pagerinti tokių ligų kaip vėžys prevenciją, gydymą ir vėlesnę priežiūrą.

Pirmasis Europos sveikatos sąjungos ramstis – pasirengimas krizėms ir atsakas į jas. Komisija pasiūlė sustiprinti Europos ligų prevencijos ir kontrolės centrą ir Europos vaistų agentūrą. Taip užtikrinus griežtesnę priežiūrą, mokslines analizes ir gaires prieš krizę ir jos metu bus suteikta didesnė parama valstybėms narėms.

Komisija taip pat siekia sukurti **Reagavimo į ekstremaliąsias sveikatos situacijas instituciją** (HERA). Geriausias būdas suvaldyti būsimas pandemijas – iš anksto užkirsti joms kelią. Tokia ir bus HERA misija. HERA bus nuolatinė struktūra, užsiimanti rizikos modeliavimu, visuotine sveikatos padėties stebėsena, lanksčiais gamybos pajėgumais, vakcinų kūrimu ir medicinos moksliniais tyrimais.

Trumpuoju laikotarpiu Europos Komisija įgyvendina biologinės gynybos parengties planą, pavadintą **HERA inkubatoriumi**, kuris vienija tyrėjus, biotechnologijų įmones, gamintojus, reguliavimo ir valdžios institucijas, kad jie greitai aptiktų ir apibūdintų naujas atmainas, pagal poreikį pritaikytų vakcinas ir plėstų esamus gamybos pajėgumus. Speciali atmainų ekspertų grupė vertina naujas atmainų keliamas grėsmes ir rekomenduoja, kokių veiksmų imtis, kad žingsniu aplenktume užsikrėtimo atvejų kreivės kilimą. **VACCELERATE** – pirmasis ES masto COVID-19 vakcinų tyrimų tinklas, pradėjęs veikti kaip viena iš „HERA inkubatoriaus“ priemonių, – yra pagrindinis europinis tinklas, kuriuo siekiama spartinti vakcinų tyrimus ir susieti visus kuriant vakcinas ir planuojant bei vykdant klinikinius tyrimus dalyvaujančius suinteresuotuosius subjektus.

Antras Europos sveikatos sąjungos ramstis – 2021 m. vasario mėn. pateiktas **Europos kovos su vėžiu planas**. Šiame naujomis technologijomis, moksliniais tyrimais ir inovacijomis grindžiamame plane išdėstytas naujas ES požiūris į vėžio prevenciją, gydymą ir pacientų priežiūrą. Investicijoms pagal planą skirta 4 mlrd. EUR.

Trečias ramstis – 2020 m. lapkričio 25 d. Komisijos priimta **Europos vaistų strategija** – užtikrins pacientams galimybę įsigyti naujoviškų ir įperkamų vaistų ir rems ES vaistų pramonės konkurencingumą, inovacinius pajėgumus ir tvarumą. Strategija taip pat padės sustiprinti Europos strateginį savarankiškumą, visų pirma sprendžiant vaistų trūkumo problemas ir mažinant pandemijos veikiamos tiekimo grandinės pažeidžiamumą.

Vadovaujantis tais pačiais principais, naujoji programa **„ES – sveikatos labui“** yra ambicingas ES atsakas į ligoninių ir medicinos paslaugų teikėjų pagalbos šauksmą. „ES – sveikatos labui“ bus ne tik atsakas į krizę, bet ir sustiprins nacionalines sveikatos priežiūros sistemas daugiau nei 5,3 mlrd. EUR investicijomis, kurių tikslas – kurti tvirtesnes ir atsparesnes nacionalines sveikatos priežiūros sistemas. 2021 m. bus išleista iki 311 mln. EUR.

Gerinti ir puoselėti žmonių sveikatą Sąjungoje

Apsaugoti Sąjungos žmones nuo didelių tarpvalstybinio pobūdžio grėsmių sveikatai

Tobulinti vaistus, medicinos prietaisus ir su krize susijusius produktus

Stiprinti sveikatos priežiūros sistemas

Naujoji programa **„ES – sveikatos labui“** yra ambicingas ES atsakas į ligoninių ir medicinos paslaugų teikėjų pagalbos šauksmą.

ES atliko esminį vaidmenį sutelkiant įsipareigojimus: ji parengė **iniciatyvą „ACT Accelerator“** ir jos vakcinoms skirtą elementą **COVAX**.

ES – PASAULINIŲ SOLIDARUMO PASTANGŲ LYDERĖ: PAGALBA PASAULIUI ĮVEIKTI PANDEMIJĄ

Europa nebus saugi, kol nebus saugus visas pasaulis. Siekiant suvaldyti pandemiją ir užkirsti kelią naujų atmainų atsiradimui itin svarbi visuotinė skiepijimo kampanija. Kad užtikrintų vakcinų pristatymą visame pasaulyje, ES atliko esminį vaidmenį sutelkiant įsipareigojimus ir rengiant **Prieigos prie kovos su COVID-19 priemonių spartinimo iniciatyvą (ACT-A)** ir jos vakcinoms skirtą elementą **COVAX.** Šiuo metu 191 šalį siejanti priemonė COVAX yra pagrindinis visuotinio dalijimosi vakcinomis būdas.

ACT-A padėjo rasti gyvybes gelbstintį gydymą nuo COVID-19. Dėl ACT-A COVID-19 testus mažų pajamų šalyse dabar galima įsigyti už mažiau nei 2,50 USD. Įgyvendinant priemonę COVAX iki metų pabaigos 92 mažų arba vidutinių pajamų šalims už prieinamą kainą arba nemokamai turėtų būti pristatyta 1,8 mlrd. vakcinos dozių. Visa tai tapo įmanoma dėl esminio **Europos komandos** (t. y. ES ir jos valstybių narių kartu su Europos finansų institucijomis) indėlio. Europos komanda – viena iš didžiausių COVAX rėmėjų: iki šiol ji suteikė beveik 3 mlrd. EUR dotacijų ir banko garantijų.

Siekdama papildyti milžiniškas COVAX pastangas, Europos Komisija sukūrė **ES dalijimosi vakcinomis mechanizmą**, kurio paskirtis – padėti ES valstybėms narėms teikti dvišalę pagalbą trečiosioms šalims.

Romoje surengtas **pasaulinis aukščiausiojo lygio susitikimas visuomenės sveikatos klausimais** – naujo ir ryžtingo pasaulinės sveikatos politikos etapo pradžia.

Sąjungos civilinės saugos mechanizmas teikia operatyvinę paramą: nuo pandemijos pradžios padovanota daugiau kaip 5 mln. vakcinos dozių ir daugiau kaip 180 mln. vienetų medicinos reikmenų, pradedant asmeninės apsaugos priemonėmis (kaukėmis, akiniais, drabužiais) ir baigiant medicinos prekėmis (rankų dezinfekantais, pirštinėmis, prijuostėmis, adatomis ir švirkštais), COVID-19 testais, deguonies koncentratoriais ir dirbtinės plaučių ventiliacijos aparatais, naudojamais COVID-19 pacientams gydyti.

ES yra pasaulinė vakcinų eksporto lyderė, užtikrinanti skaidrumą ir atskaitomybę. Komisija nustatė **vakcinų eksporto leidimo tvarką**, pagal kurią reikalaujama, kad bendrovės pranešty valstybių narių valdžios institucijoms apie ketinimą eksportuoti ES gaminamas vakcinas. Nuo 2020 m. gruodžio mėn. ES eksportavo iš viso apie 700 mln. vakcinos dozių (apie 600 mln. iš jų – pagal eksporto leidimo tvarką) į daugiau kaip 130 šalių, įskaitant mažų ir vidutinių pajamų šalis, įtrauktas į COVAX sąrašą. ES yra pasaulio vaistinė: ji eksportavo maždaug tiek pat vakcinos dozių, kiek paskirstė savo piliečiams.

2020 m. pranešime apie Sąjungos padėtį Pirmininkė U. von der Leyen paskelbė, kad Europos Komisija kartu su Italija surengs pirmąjį **pasaulinį aukščiausiojo lygio susitikimą visuomenės sveikatos klausimais**. 2021 m. gegužės 21 d. Romoje įvykęs renginys – naujo ir ryžtingo pasaulinės sveikatos politikos etapo pradžia. Jis subūrė pasaulio lyderius, įsipareigojusius pasauliniu mastu bendradarbiauti visuomenės sveikatos klausimais. Aukščiausiojo lygio susitikime priimta **Romos deklaracija**, kurioje nustatyti bendrieji principai, kaip įveikti COVID-19 ir užkirsti kelią bei pasirengti būsimoms pandemijoms. Tarp šių principų – atsisakoma eksporto draudimų, pasaulinės tiekimo grandinės lieka atviros ir toliau dirbama siekiant didinti vakcinų gamybos pajėgumus visur, ypač besivystančiose šalyse. Aukščiausiojo lygio susitikimas rodo ES telkiamąją galią ir lyderystę formuojant visuomenės sveikatos saugumo struktūrą.

Pasauliniame aukščiausiojo lygio susitikime visuomenės sveikatos klausimais Pirmininkė U. von der Leyen taip pat paskelbė apie Europos komandos iniciatyvą dėl vakcinų, vaistų ir sveikatos technologijų gamybos ir prieigos prie jų **Afrikoje**, kuriai skiriamas 1 mlrd. EUR iš ES biudžeto ir Europos plėtros finansų įstaigų, kaip antai Europos investicijų banko. Iniciatyva padės sukurti palankias sąlygas vietinei vakcinų gamybai Afrikoje ir pašalinti tiek pasiūlos, tiek paklausos kliūtis, o vienas iš jos tikslų – parama Afrikos strategijai įgyvendinti, teikiama nuo 2020 m. kovo mėn. Ateityje pagal Europos komandos iniciatyvą galėtų būti remiami ir kiti regionai.

Europos komanda jau sutelkė 46 mlrd. EUR daugiau nei 130 šalių partnerių visame pasaulyje paremti. Tikslas – patenkinti humanitarinius poreikius, sustiprinti sveikatos, vandens ir sanitarijos sistemas ir sušvelninti socialines ir ekonomines pandemijos pasekmes.

Europos komanda jau sutelkė paramą daugiau nei **130 šalių** visame pasaulyje.

2. ISTORINIS „NEXTGENERATIONEU“ PAŽADAS

Europos ekonomika tvirtai atsigauna ir tiesia kelią **ES atsigavimui** ir dvejopai – žaliajai ir skaitmeninei – pertvarkai. Skubios priemonės, kurių ėmėsi ES, atsipirko. **2021 m. vasaros ekonominėje prognozėje** numatoma, kad ES ekonomika 2021 m. išaugs 4,8 proc., o 2022 m. – 4,5 proc. Nors atsigavimo tempas ES šalyse gali skirtis, numatoma, kad iki 2022 m. pabaigos visos ES valstybės narės pasieks bent prieš krizę buvusį ekonominės veiklos lygį.

Tikimasi, kad ES ekonomika 2021 m. išaugs **4,8 proc.,** o 2022 m. – **4,5 proc.**

Tai politinių sprendimų, priimtų nuo pat pirmųjų pandemijos dienų, rezultatas. Jį buvo galima pasiekti dėl **spartaus vakcinų platinimo** ir beprecedenčių **ekonomikos skatinimo priemonių,** kurių imtasi ES ir valstybių narių lygmenimis. Komisija nedelsdama ėmėsi veiksmų ekonominiam pandemijos poveikiui sušvelninti: ji leido valstybėms narėms imtis ryžtingų priemonių ir patvirtino skubias ekonomikos priemones, kaip antai pirmąją ES iniciatyvą sutrumpinto darbo laiko sistemoms finansuoti (SURE).

Drauge pradėtas darbas siekiant ilgalaikio atsigavimo. Dar 2020 m. pavasarį Komisija pateikė planus dėl 2 trln. EUR vertės ekonomikos gaivinimo priemonių rinkinio; 2020 m. gruodžio mėn. Europos Parlamentas ir Taryba pasiūlymą patvirtino. Tuomet valstybės narės turėjo parengti savo nacionalinius **ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus**. Juos Komisija patvirtino iki 2021 m. vasaros. Visa Europos Sąjunga susitelkė, kad įgyvendintų didžiausią nuo Maršalo plano laikų Europos ekonomikos gaivinimo planą. Mes kuriame istoriją: įgyvendindami „NextGenerationEU“ pertvarkome savo žemyną būsimiems dešimtmečiams.

SKUBIOS EKONOMIKOS PRIEMONĖS – TVARAUS ATSIGAVIMO PAGRINDAS

ES negailėjo jėgų, kad būtų sušvelnintas ekonominis pasaulinės sveikatos krizės poveikis. **Pirmą kartą istorijoje pradėta taikyti Stabilumo ir augimo pakto bendroji nukrypti leidžianti išlyga,** toliau taikyta per visus 2021 m., leido valstybėms narėms imtis ryžtingų ekonomikos veiksmų. Ši išlyga bus taikoma ir 2022 m. Esamos ES lėšos buvo perorientuotos, taip pat visoms valstybėms narėms ir regionams skirta naujų lėšų.

Be to, Komisija, siekdama suteikti būtiną paramą per krizę ir kartu išsaugoti vienodas veiklos sąlygas, skubiai patvirtino laikiną sistemą, kuri suteikia valstybėms narėms galimybę pasinaudoti visomis **ES valstybės pagalbos taisyklėse** numatytomis lankstumo galimybėmis. Nuo 2020 m. kovo mėn. Komisija priėmė daugiau kaip 629 sprendimus, kuriais patvirtinama daugiau kaip 3,08 trln. EUR su COVID-19 susijusi pagalba ES šalims.

Vien 2020 m. SURE padėjo **25–30 mln.** žmonių Europos Sąjungoje išsaugoti darbo vietas.

2020 m. spalio 21 d. Europos Komisija išleido pirmąsias socialinio poveikio obligacijas, kuriomis siekiama finansuoti laikinos **paramos priemonę nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti** (SURE). Nuo to laiko gautas lėšas Komisija pervedė paramą gaunančioms valstybėms narėms paskolų forma. Iki šiol pagal priemonę SURE 19 valstybių narių suteikta 90 mlrd. EUR sutrumpinto darbo laiko sistemoms remti. Vien 2020 m. SURE padėjo 25–30 mln. žmonių Europos Sąjungoje išsaugoti darbo vietas.

SURE paramą gavo 1,5–2,5 mln. įmonių. Ši parama joms suteikė galimybę išlaikyti darbuotojus.

Valstybės narės, užuot leidusios skolos vertybinius popierius pačios, naudojosi SURE ir taip sutaupė apie 5,8 mlrd. EUR palūkanų.

Per pirmas keturias obligacijų emisijas, kurių paklausa vidutiniškai daugiau kaip 10 kartų viršijo pasiūlą, Komisija surinko 53,5 mlrd. EUR.

SURE: 94,3 mlrd. EUR

8,2 mlrd. EUR Belgija	**21,3 mlrd. EUR** Ispanija	**957 mln. EUR** Lietuva	**5,9 mlrd. EUR** Portugalija
511 mln. EUR Bulgarija	**1 mlrd. EUR** Kroatija	**504 mln. EUR** Vengrija	**4,1 mlrd. EUR** Rumunija
2 mlrd. EUR Čekija	**27,4 mlrd. EUR** Italija	**420 mln. EUR** Malta	**1,1 mlrd. EUR** Slovėnija
2,5 mlrd. EUR Airija	**603 mln. EUR** Kipras	**11,2 mlrd. EUR** Lenkija	**630 mln. EUR** Slovakija
5,3 mlrd. EUR Graikija	**305 mln. EUR** Latvija	**230 mln. EUR** Estija	

Sumos suapvalintos.

Finansavimas sanglaudos politikos lėšomis ir toliau atliko pagrindinį vaidmenį teikiant paramą valstybėms narėms, kad jos galėtų patenkinti neatidėliotinus poreikius sveikatos priežiūros, verslo ir užimtumo sektoriuose, naudodamosi **Atsako į koronaviruso grėsmę investicijų iniciatyvomis**.

7,6 mlrd. EUR

⇢ **pagalba ligoninėms** įsigyti medicinos priemonių, asmeninių apsaugos priemonių, plaučių ventiliacijos aparatų ir testų.

11,2 mlrd. EUR

⇢ **pagalba įmonėms** visuose ekonomikos sektoriuose, įskaitant labiausiai paveiktus, kaip antai kultūros, turizmo ir maitinimo paslaugų.

4,1 mlrd. EUR

⇢ **tiesioginė pagalba žmonėms**, įskaitant darbuotojus, įgyvendinant ir remiant darbo vietų išsaugojimo programas.

Skubios priemonės pagal sanglaudos politikos Atsako į koronaviruso grėsmę investicijų iniciatyvas buvo toliau taikomos ir išplėstos įgyvendinant naują priemonę, finansuojamą „NextGenerationEU“ lėšomis, – sanglaudai ir Europos teritorijoms skirtą ekonomikos gaivinimo pagalbos iniciatyvą (REACT-EU). Pagal šią priemonę teikiama skubi parama sveikatos sektoriui, įmonėms ir darbuotojams ir skatinamos skaitmeninės ir žaliosios investicijos, kuriomis prisidedama prie ekonomikos gaivinimo.

PO PANDEMIJOS – STIPRESNI

2020 m. pabaigoje ES pasiekė išties istorinį susitarimą dėl didžiausio kada nors iš ES biudžeto finansuoto paketo. Jo vertė – 2,018 trln. EUR (dabartinėmis kainomis). Jį sudaro 1,211 trln. EUR 2021–2027 m. **ES ilgalaikis biudžetas** ir papildomi 806,9 mlrd. EUR (dabartinėmis kainomis) iš **„NextGenerationEU“** – laikinos priemonės ekonomikos atsigavimui paskatinti.

Priemonė „NextGenerationEU“ – daugiau nei ekonomikos gaivinimo planas. Tai kartą per gyvenimą pasitaikanti galimybė pertvarkyti mūsų ekonomiką ir sukurti galimybių ir darbo vietų Europai, kad ji būtų pasirengusi ateičiai. Pagrindinė jos dalis – **Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė**, kurią sudaro 723,8 mlrd. EUR (dabartinėmis kainomis) dotacijų ir paskolų ES valstybių narių vykdomoms reformoms ir investicijoms remti.

25 valstybės narės, norinčios pasinaudoti šios priemonės parama, jau pateikė Europos Komisijai savo **ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus**. Planuose išdėstytas nuoseklus reformų ir investicinių projektų, kuriais prisidedama prie Europos žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos ir siekiama, kad mūsų žemynas būtų geriau pasirengęs ateičiai ir teisingesnis, paketas. Atsižvelgdama į aukštos kokybės investicijas ir į skatinamų reformų įgyvendinimo svarbą, Komisija pagal techninės paramos priemonę suteikė tikslinę pagalbą valstybėms narėms ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planams rengti.

Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika
149,5 mlrd. EUR (+11,5 mlrd. EUR iš NGEU)

Sanglauda, atsparumas ir vertybės
426,7 mlrd. EUR (+776,5 mlrd. EUR iš NGEU)

Gamtos ištekliai ir aplinka
401 mlrd. EUR (+18,9 mlrd. EUR iš NGEU)

Migracija ir sienų valdymas
25,7 mlrd. EUR

Saugumas ir gynyba
14,9 mlrd. EUR

Kaimyninės šalys ir pasaulis
110,6 mlrd. EUR

Europos viešasis administravimas
82,5 mlrd. EUR

Iš viso: 2,018 trln. EUR (dabartinėmis kainomis)

„NextGenerationEU“
806,9 mlrd. EUR

Ilgalaikis biudžetas
1 210,9 mlrd. EUR

Kai kurioms į šias išlaidų kategorijas įtrauktoms programoms skiriama papildomų asignavimų pagal Reglamento (ES, Euratomas) 2020/2093 (DFP reglamento) 5 straipsnį („Europos horizontas“, „InvestEU“, „ES – sveikatos labui“, „Erasmus+“, „Kūrybiška Europa“, Teisingumo ir Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programos ir Integruoto sienų valdymo fondas), dėl pakartotinio panaikintų įsipareigojimų naudojimo pagal Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 (Finansinio reglamento) 15 straipsnį („Europos horizontas“) ir dėl Europos plėtros fondo grįžtamųjų lėšų (Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė „Globali Europa“). Tikslūs papildomi asignavimai bus nustatomi kasmet.
Visos sumos nurodytos mlrd. EUR einamosiomis kainomis (2020 m. lapkričio mėn.).
Šaltinis: Europos Komisija

Iki rugpjūčio mėn. pabaigos Komisija įvertino ir patvirtino 18 pateiktų ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų. Atlikdama analizę ji vertino, ar planuose nurodytomis investicijomis ir reformomis remiama žalioji ir skaitmeninė pertvarka ir ar jos padeda veiksmingai spręsti per Europos semestrą nustatytas problemas; taip pat ar jomis didinamas kiekvienos valstybės narės augimo potencialas, skatinamas darbo vietų kūrimas, teritorinė sanglauda ir ekonominis, socialinis bei institucinis atsparumas – išankstinė subalansuoto atsigavimo sąlyga.

Pirmąsias daugiau kaip 48 mlrd. EUR vertės išmokas rugpjūčio 26 d. jau buvo gavusios Belgija, Vokietija, Graikija, Ispanija, Prancūzija, Italija, Lietuva, Liuksemburgas ir Portugalija.

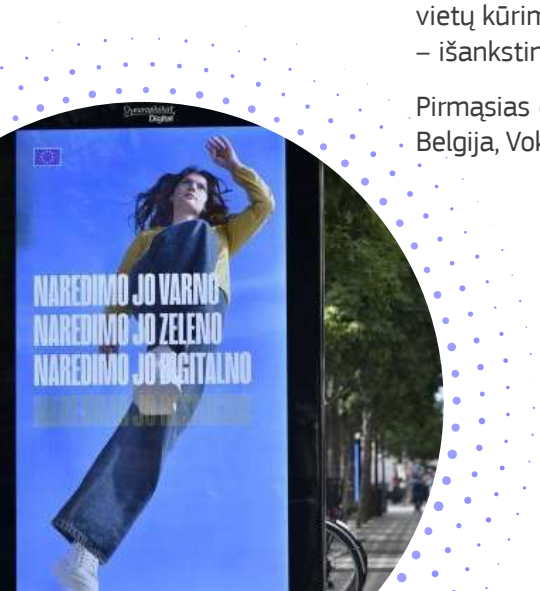

„NEXTGENERATIONEU“: PAGRINDINIAI ASPEKTAI

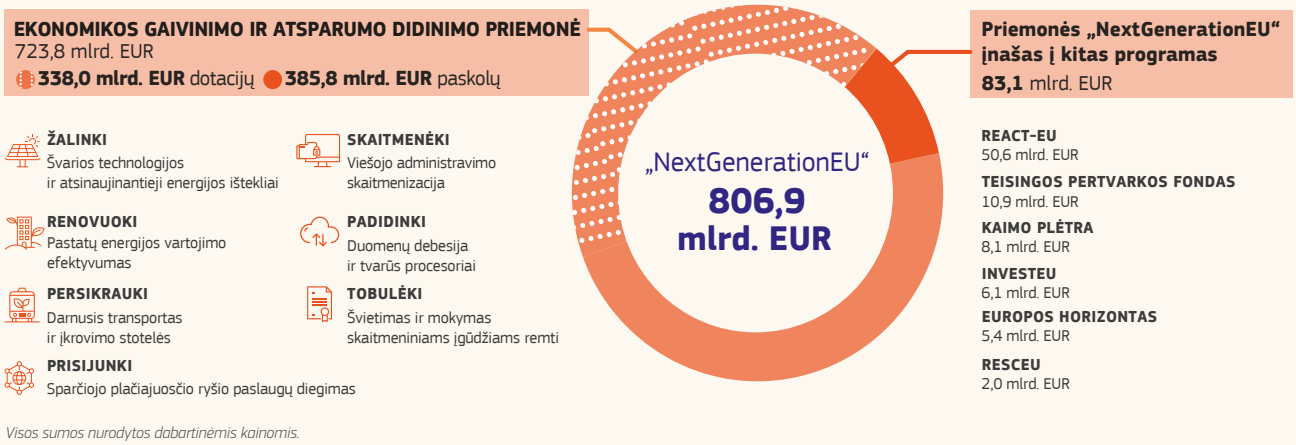

Visos sumos nurodytos dabartinėmis kainomis.

Pagal nacionalinius planus bent 37 proc. visų asignavimų reikėtų skirti priemonėms, kuriomis remiami klimato politikos tikslai, ir bent 20 proc. priemonėms, kuriomis remiama skaitmeninė pertvarka. Komisija pasiūlė **septynias pavyzdines sritis** žaliesiems ir skaitmeniniams projektams, kad padėtų koordinuoti nacionaliniuose planuose numatytas priemones.

Žalinki. Perspektyvių švarių technologijų diegimo paankstinimas ir spartesnė atsinaujinančiųjų energijos išteklių plėtra bei naudojimas.

Renovuoki. Viešų ir privačių pastatų energijos vartojimo efektyvumo didinimas.

Persikrauki. Perspektyvių švarių technologijų propagavimas siekiant paspartinti tvaraus, prieinamo ir išmaniojo transporto ir įkrovimo bei degalų papildymo vietų naudojimą ir viešojo transporto plėtrą.

Prisijunki. Greitas sparčiojo plačiajuosčio ryšio paslaugų diegimas visuose regionuose ir namų ūkiuose, įskaitant šviesolaidinius ir 5G tinklus.

Skaitmenėki. Viešojo administravimo ir paslaugų, įskaitant teismines ir sveikatos priežiūros sistemas, skaitmenizacija.

Padidinki. Europos pramonės duomenų debesijos pajėgumų didinimas ir galingiausių, pažangiausių ir tvariausių procesorių kūrimas.

Tobulėki. Švietimo sistemų pritaikymas siekiant remti skaitmeninius įgūdžius ir visų amžiaus grupių švietimą bei profesinį mokymą.

Visuose planuose investicijos derinamos su reformomis, siekiant atsižvelgti į per Europos semestrą pateiktas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, pavyzdžiui, dėl darbo rinkų, švietimo, kultūros, sveikatos priežiūros, teisingumo ir ilgalaikio viešųjų finansų tvarumo. Pavyzdžiui, **Čekija** įves išsamias e. valdžios priemones, statybos leidimų išdavimo procedūrų reformą ir kovos su korupcija priemones, o **Vokietija** planuoja imtis priemonių investicijų kliūtims šalinti ir administracinei naštai mažinti. **Ispanija** gerins verslo aplinką: planuojama imtis priemonių reglamentavimui gerinti, pavėluotų mokėjimų skaičiui mažinti ir nemokumo sistemai bei viešiesiems pirkimams reformuoti. **Prancūzija** didins viešųjų finansų tvarumą ir padės įmonėms gauti finansavimą. **Italija** spartins savo teisingumo sistemos darbą ir mažins biurokratizmą įmonėms. **Lietuva** reformuos išmokas ir pensijas, kad sustiprintų savo socialinės apsaugos sistemą. **Austrija** reformuos savo mokesčių sistemą, kad sumažintų išmetamą CO_2 kiekį (teiks paskatas naudoti klimatui palankias technologijas). Visų šių reformų europiečiai laukė jau daugelį metų. Dėl „NextGenerationEU“ jos dabar virsta tikrove.

2021 m. birželio mėn. Komisija, įvykdžiusi **pirmąjį „NextGenerationEU“ sandorį**, surinko 20 mlrd. EUR.

Kiekviename ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane turės būti numatyta bent

37 proc.
išlaidų KLIMATO srities investicijoms ir reformoms

20 proc.
išlaidų SKAITMENINEI pertvarkai skatinti

ATSIGAVIMO FINANSAVIMAS

Siekdama finansuoti priemonę „NextGenerationEU“ Komisija ES vardu skolinasi kapitalo rinkose. 2021 m. birželio 15 d. Komisija, per **pirmąjį „NextGenerationEU“ sandorį** išleidusi 10 metų obligacijas, surinko 20 mlrd. EUR. Tai buvo didžiausia institucinių obligacijų emisija Europoje, didžiausias institucinis vienos dalies sandoris ir didžiausia suma, kurią ES surinko vienu sandoriu. Įskaitant kitus birželio ir liepos mėn. sandorius, iki šiol Komisija, pagal „NextGenerationEU“ įgyvendindama diversifikuotą skolinimosi strategiją, surinko 45 mlrd. EUR iš ilgalaikių obligacijų ir užsitikrino papildomą finansavimą kitomis priemonėmis.

Šios operacijos tapo įmanomos dėl to, kad visos valstybės narės per rekordiškai trumpą laiką (iki 2021 m. gegužės mėn. pabaigos) ratifikavo sprendimą dėl nuosavų išteklių, kuriuo nustatoma, kaip finansuojamas ES biudžetas. Sprendimu dėl nuosavų išteklių taip pat nustatytas **naujas** ES biudžeto **finansavimo šaltinis**. Nuo 2021 m. sausio mėn. atgaline data nustatytas naujas 2021–2027 m. ES biudžeto pajamų šaltinis – plastiku pagrįsti nuosavi ištekliai, t. y. neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų kiekiu grindžiamas įnašas. Jis bus ne tik biudžeto pajamų šaltinis, bet ir atneš papildomos naudos – sustiprins klimato politikos veiksmus. Artimiausiais metais Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija bendromis pastangomis sieks nustatyti naujus ES biudžeto nuosavus išteklius, kurių tikslas – spręsti politikos uždavinius, susijusius su klimato kaita ir skaitmenine pertvarka, ir kartu gauti lėšų Europos atsigavimui finansuoti. Pirmiausia Komisija 2021 m. antroje pusėje ketina pateikti nuosavų išteklių dokumentų rinkinį. Šiame rinkinyje taip pat bus numatytas finansavimo sprendimas ir biudžeto mechanizmai, būtini norint sukurti Socialinį klimato fondą, padėsiantį sušvelninti trumpalaikes socialines su klimato kaita susijusios pertvarkos pasekmes.

2021–2027 m. daugiametė finansinė programa

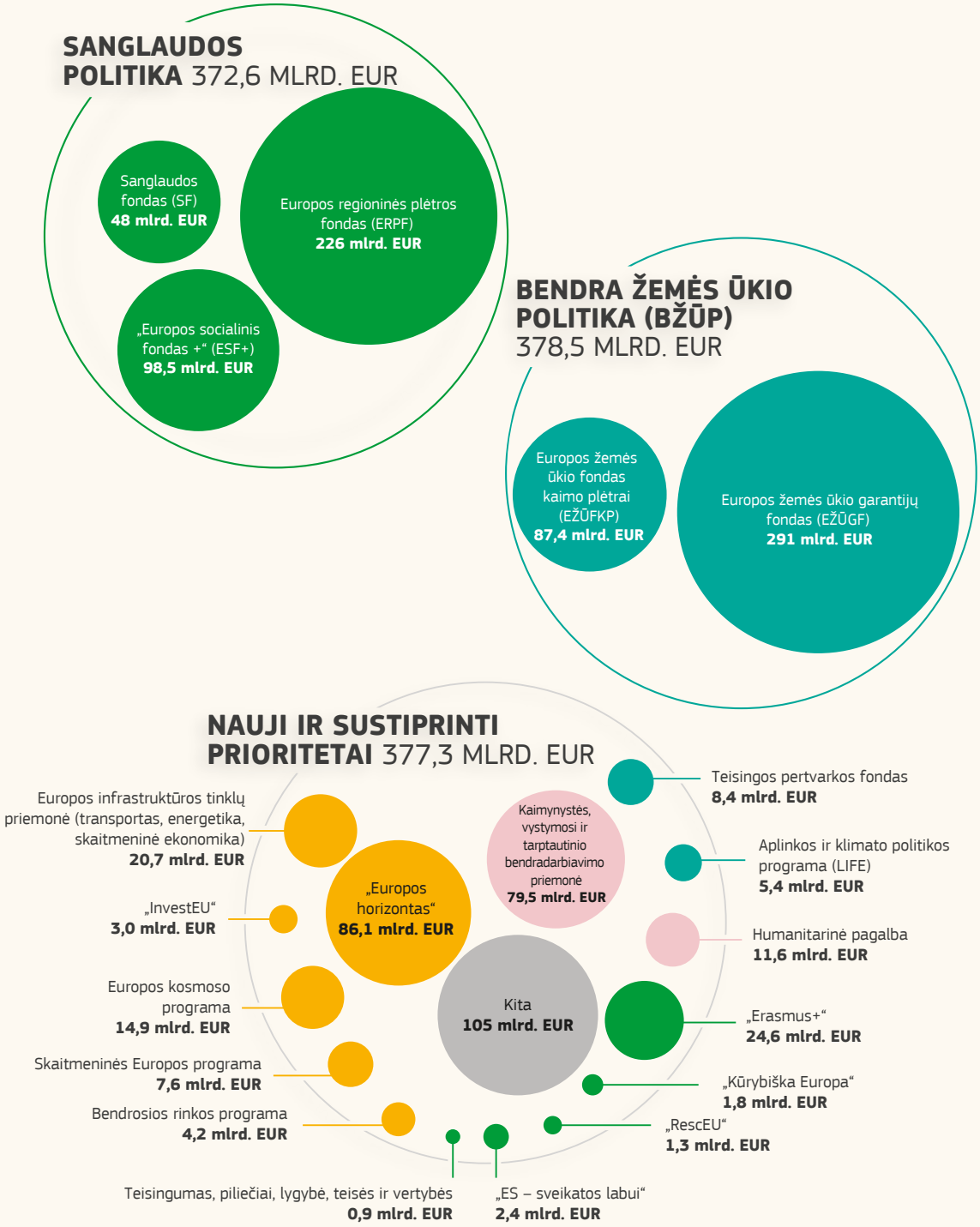

Finansuojama tik pagal daugiametę finansinę programą. Kai kurių krypčių politika, kaip antai sanglaudos, ir programos, kaip antai Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai (EŽŪFKP), Teisingos pertvarkos fondas, „InvestEU“, „rescEU“ ir „Europos horizontas“, gauna papildomų asignavimų pagal „NextGenerationEU“. ESF+ papildomai (ne iš sanglaudos politikos lėšų) skirta 0,8 mlrd. EUR užimtumui ir socialinėms inovacijoms. Kelios programos gauna papildomų asignavimų pagal DFP reglamento 5 straipsnį, dėl pakartotinio panaikintų įsipareigojimų naudojimo pagal Finansinio reglamento 15 straipsnį ir dėl potencialių Europos plėtros fondo grįžtamųjų lėšų. Tikslūs papildomi asignavimai bus nustatomi kasmet.
Visos sumos nurodytos mlrd. EUR einamosiomis kainomis (2020 m. lapkričio mėn.).
Šaltinis: Europos Sąjungos Tarybos sukurtas infografikas.

3. ŽALESNĖS, LABIAU SKAITMENINĖS IR SOCIALIAI TEISINGESNĖS EUROPOS KŪRIMAS

EUROPOS ŽALIASIS KURSAS

Mūsų sveikata priklauso nuo mūsų planetos būklės. Ilgalaikė ES piliečių gerovė įmanoma tik sveikoje planetoje. Be to, žalioji pertvarka atveria didžiulių ekonominių galimybių ir gali padėti Europai atsigauti. Europos Komisija per pandemiją dar atkakliau siekė, kad **Europos žaliasis kursas** virstų tikrove. Be priemonės „NextGenerationEU“, ji parengė ir teisės aktų, kuriais bus užtikrinta, kad mūsų visuomenė ir ekonomika toliau klestėtų ir kartu būtų mokomasi gyventi pagal planetos išgales.

Europos klimato teisės aktu teisiškai įtvirtinamas ES įsipareigojimas iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui.

2021 m. birželio mėn. Europos Parlamentas ir Taryba priėmė **Europos klimato teisės aktą**. Tai labai svarbus žingsnis įgyvendinant Europos žaliąjį kursą. Juo teisiškai įtvirtinamas ES įsipareigojimas iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui ir tarpinis tikslas iki 2030 m. grynąjį išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, palyginti su 1990 m., sumažinti bent 55 proc.

Siekdama įgyvendinti šiuos plataus užmojo tikslus, Komisija 2021 m. liepos 14 d. pateikė **Europos žaliojo kurso dokumentų rinkinį**. Šį rinkinį, kurį Komisijos Pirmininkė U. von der Leyen pirmą kartą paminėjo savo 2020 m. pranešime apie Sąjungos padėtį, sudaro 12 įvairių Komisijos pasiūlymų.

Sustiprinta **ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema**, pagal kurią apyvartinių taršos leidimų prekyba būtų vykdoma ir kelių transporto, pastatų ir jūrų laivybos sektoriuose, ir Socialinis klimato fondas, kuriuo siekiama padėti pažeidžiamiems ES namų ūkiams mažinti išlaidas energijai, įsigyti elektrines transporto priemones ar renovuoti būstus, taip užtikrinant, kad pertvarka būtų teisinga.

Didesni nacionaliniai tikslai pagal **Pastangų pasidalijimo reglamentą**, kuriuo, vadovaujantis teisingumo, ekonominio efektyvumo ir aplinkosauginio naudingumo principais, kiekvienai valstybei narei nustatomi privalomi metiniai išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo tikslai

Didesnis energijos vartojimo efektyvumas ir didesnė **atsinaujinančiųjų išteklių energijos** dalis ES energetikos sistemose

Stipresnės paskatos **atkurti ir didinti natūralius anglies dioksido absorbentus** žemės naudojimo sektoriuje pagal persvarstytą Žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės reglamentą

Persvarstytos, griežtesnės **lengvųjų automobilių ir furgonų išmetamo CO2 kiekio normos**, kurių tikslas – padėti iki 2050 m. užtikrintai pereiti prie netaršaus judumo ir drauge sukurti pakankamą bei tinkamą alternatyviųjų degalų infrastruktūrą

Pasiūlymai skatinti **alternatyviųjų degalų naudojimą aviacijos ir jūrų laivybos sektoriuose** siekiant sumažinti juose išmetamą CO2 kiekį

Pasienio anglies dioksido korekcinis mechanizmas, kurio tikslas – laikantis Pasaulio prekybos organizacijos taisyklių **išvengti anglies dioksido nutekėjimo** ir skatinti ES nepriklausančias šalis didinti klimato srities užmojus

Pasiūlymai **suderinti** energinių produktų ir elektros energijos **apmokestinimą** su mūsų užsibrėžtais platesniais klimato srities užmojais

Ir tai tik paskiausios iš daugelio šių metų Europos žaliojo kurso iniciatyvų.

Netrukus po praėjusių metų pranešimo apie Sąjungos padėtį, 2020 m. spalio 14 d., Komisija pateikė pasiūlymą dėl **renovacijos bangos strategijos**, kuria siekiama skatinti renovuoti viešuosius ir privačiuosius pastatus, kad energija juose būtų vartojama efektyviau. Renovacijos bangos tikslas – per artimiausią dešimtmetį padvigubinti metinius energinės renovacijos rodiklius ir taip pagerinti žmonių gyvenimo kokybę, sumažinti Europoje išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir sukurti iki 160 000 papildomų žaliųjų darbo vietų statybų sektoriuje. Atsižvelgiant į tai, kad beveik 34 mln. europiečių neišgali tinkamai šildyti savo būstų, renovacija taip pat padės pagerinti pažeidžiamų žmonių sveikatą, padidinti jų gerovę ir sumažinti jų išlaidas energijai.

Kad pertvarka, kuria siekiama atsisakyti iškastinio kuro ir itin taršios pramonės, būtų socialiai teisinga ir subalansuota, 2021 m. valstybėms narėms suteikta galimybė naudotis finansavimu pagal **Teisingos pertvarkos mechanizmą**, įskaitant Teisingos pertvarkos fondą ir Paskolų viešajam sektoriui priemonę. Šiuo finansavimu visų pirma siekiama skatinti darbo vietų ir verslo įvairinimą labiausiai paveiksimuose regionuose.

2020 m. lapkričio 18 d. Komisija pristatė visapusišką požiūrį į tai, kaip įgyvendinti **Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslus**. Kitą dieną ji pateikė **ES jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energijos strategiją**, kuria siekiama skatinti didinti energijos gamybą jūroje.

2020 m. gruodžio 9 d. Komisija priėmė **Darnaus ir išmanaus judumo strategiją** ir veiksmų planą, kurį sudaro 82 iniciatyvos. Taip aiškiai nužymėtas kelias, kuriuo reikia

Nulinės taršos veiksmų plane nustatyti pagrindiniai 2030 m. tikslai – **pagerinti oro ir vandens kokybę** atitinkamai

55 proc. ir **50 proc.**

eiti siekiant iki 2050 m. 90 proc. sumažinti transporto išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį.

2021 m. vasario 23 d. Komisija taip pat priėmė naują **ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategiją**, kurioje aptariama, kaip Europos Sąjungai iki 2050 m. tapti atspariai klimato kaitai. Gegužės mėn. Komisija ištesėjo savo pažadą pateikti **nulinės taršos veiksmų planą** ir pristatė naują **tvarios mėlynosios ekonomikos** koncepciją, kuria siekiama užtikrinti didesnį nuoseklumą ir sinergiją, aktualius vandenynuose, jūrose ir pakrantėse veiklą vykdančioms įmonėms. Nulinės taršos veiksmų plane nustatyti pagrindiniai 2030 m. tikslai – pagerinti oro ir vandens kokybę atitinkamai 55 proc. ir 50 proc.

Kad investuotojai galėtų nukreipti investicijas į tvaresnes technologijas bei verslus ir remti Europos žaliojo kurso tikslus, jiems būtinos aiškios taisyklės. Todėl Komisija 2021 m. balandžio mėn. pateikė **Deleguotąjį aktą dėl ES taksonomijos pagal klimato srities tikslus**, kuriame pasiūlyti techniniai ekonominės veiklos tvarumo kriterijai. Šis aktas apima sektorius, kuriuose išmetama 80 proc. viso ES tiesiogiai išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio. Komisija taip pat pateikė pasiūlymą dėl **Įmonių informacijos apie tvarumą teikimo direktyvos** – pagal ją būtų reikalaujama, kad visos didelės įmonės atskleistų su klimatu ir tvarumu susijusius savo veiklos duomenis. 2021 m. liepos mėn. ji priėmė **Perėjimo prie tvarios ekonomikos finansavimo strategiją**, kurioje paaiškinama, kaip kiekvienas realiosios ekonomikos sektorius gali tapti tvarus, kaip prie šios pertvarkos gali prisidėti finansų sektorius, kaip užtikrinti, kad tvarus finansavimas būtų įtraukesnis, ir kaip įtvirtinti pasaulinę ES lyderystę šioje srityje. 2021 m. liepos mėn. Komisija taip pat priėmė Reglamento, kuriuo nustatomas **Europos žaliųjų obligacijų** standartas, pasiūlymą.

Metano strategijoje Europos Komisija pateikė aiškias išmetamo metano kiekio mažinimo Europos Sąjungoje veiksmų gaires. **Cheminių medžiagų strategijos tvarumui užtikrinti** tikslas – skatinti inovacijas, padedančias kurti saugias ir tvarias chemines medžiagas, ir stiprinti žmonių sveikatos ir aplinkos apsaugą. Komisija taip pat pateikė naujos **baterijų** reglamentavimo sistemos pasiūlymą, kuriuo siekiama užtikrinti, kad baterijos būtų tvaresnės visą savo gyvavimo ciklą.

2021 m. birželio mėn. buvo pasiektas preliminarus susitarimas dėl naujai reformuotos **bendros žemės ūkio politikos**. Ji turėtų padėti užtikrinti, kad Europos ūkininkavimo praktika taptų žalesnė, teisingesnė ir lankstesnė. Tai glaudžiai susiję su 2021 m. kovo mėn. priimtu **Ekologinės gamybos veiksmų planu**, kurio tikslas – iki 2030 m. užtikrinti, kad 25 proc. žemės ūkio paskirties žemės būtų ūkininkaujama ekologiškai. Liepos 14 d. Komisija priėmė naują **Miškų strategiją**, kuria siekiama užtikrinti, kad miškai būtų geros būklės ir atsparūs. Tai labai padėtų stabdyti biologinės įvairovės nykimą, ją atkurti ir neutralizuoti poveikį klimatui.

Tai – plačiausio užmojo ES teisės aktų peržiūra, kurios tikslas – parengti Europos ekonomiką neutralaus poveikio klimatui ateičiai ir spręsti klimato kaitos, biologinės įvairovės nykimo ir išteklių trūkumo problemas. Kartu su didžiuliais priemonės „NextGenerationEU“ ištekliais tai – milžiniškas mūsų žemyno žingsnis link **tikslo iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui**.

Europos žaliasis kursas – ne vien plataus užmojo aplinkosaugos ar ekonomikos iniciatyva. Tai ir naujas kultūros projektas. **Naujojo europinio bauhauzo** iniciatyvoje, kurią Komisijos Pirmininkė U. von der Leyen pirmą kartą paminėjo savo 2020 m. pranešime apie Sąjungos padėtį, numatyta sukurti bendros kūrybos erdvę, kurioje architektai, menininkai, studentai, inžinieriai ir dizaineriai bendromis jėgomis ieškotų tvarumo, stiliaus ir socialinės įtraukties dermės. **Naujuoju europiniu bauhauzu** pradėtas judėjimas, kuriuo siekiama pertvarkyti apstatytąją aplinką ir for-

muoti žalesnę ir teisingesnę gyvenseną. Tūkstančiai reakcijų ir renginių visoje Europoje paruošė dirvą tolesniems šios iniciatyvos etapams.

Siekti žaliojo kurso tikslų padės ir **programa „Europos horizontas“**, nes ne mažiau kaip 35 proc. bendro jos biudžeto bus skirta klimato srities tikslams, be kita ko, ilgalaikei partnerystei su pramonės subjektais tokiose svarbiose srityse kaip švarusis vandenilis, aviacija ir baterijos.

Pagal pirmąjį pasaulyje žaliojo kurso kvietimą teikti pasiūlymus ES skyrė 1 mlrd. EUR moksliniams tyrimams ir inovacijoms, kurių tikslas – tobulinti technologijas, gerinti mūsų žinias apie veiksmus klimato kaitos srityje bei tvarumą ir užtikrinti aktyvesnį piliečių dalyvavimą siekiant Europos žaliojo kurso tikslų. Į kvietimą atsiliepė daugybė tyrėjų bendruomenės ir viešojo bei privačiojo sektorių atstovų – jų įnašas viršijo **8 mlrd. EUR**.

Imtasi ir naujų veiksmų, kuriais siekiama remti, skatinti ir viešinti sistemingą 100 Europos miestų persitvarkymą, kurio tikslas – iki 2030 m. neutralizuoti poveikį klimatui. Šie miestai taptų eksperimentų ir inovacijų centrais ir rodytų pavyzdį visiems miestams.

Pagal pirmąjį pasaulyje žaliojo kurso kvietimą teikti pasiūlymus ES skyrė **1 mlrd. EUR** moksliniams tyrimams ir inovacijoms.

Siekiant tvarumo būtina iš esmės keisti mąstyseną ir tiesiogiai įtraukti piliečius. Kiekvienas pilietis gali prisidėti prie žaliosios pertvarkos. Todėl Komisija gruodžio mėn. paskelbė **Europos klimato paktą** – jis yra viena iš sudedamųjų žaliojo kurso dalių. Šiuo paktu suburiami visų visuomenės grupių atstovai ir jiems suteikiama galimybė įkvėpti vieniems kitus ir vieniems iš kitų mokytis savanoriškai atliekant Klimato pakto ambasadorių funkcijas. Tinklui jau priklauso daugiau kaip 501 ambasadorius iš visų valstybių narių.

EUROPOS SKAITMENINIO DEŠIMTMEČIO INICIATYVOS ĮGYVENDINIMAS

Koronaviruso pandemija įrodė didelę skaitmenizacijos naudą. Pasaulinio lygio Europos skaitmeninė infrastruktūra labai pravertė per pandemiją, nes suteikė galimybę bendrauti su draugais ir šeima, dirbti namuose, apsipirkti internetu ir kt. Tačiau drauge pandemija parodė, kad būtina toliau spartinti skaitmeninę Europos transformaciją.

2021 m. kovo 9 d. Komisija pristatė naują Europos skaitmeninės transformacijos iki 2030 m. viziją. **Europos skaitmeninio dešimtmečio** iniciatyvą sudaro keturios pagrindinės sritys (žr. toliau pateiktą schemą).

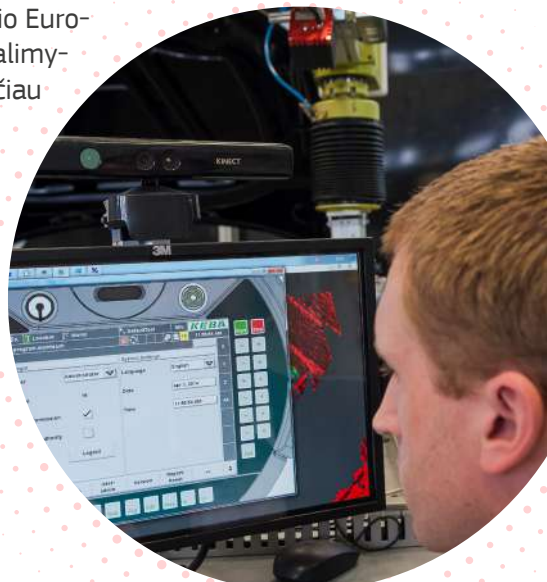

Būtent šias keturias sritis apima **Europos skaitmeninės politikos kelrodis** – gairės, kuriose nurodyti pagrindiniai orientyrai, tvirta bendro valdymo struktūra ir galimi daugiašaliai projektai, kuriais būtų jungiamos ES, valstybių narių ir privačiojo sektoriaus investicijos, padės paversti ES 2030 m. skaitmeninius užmojus konkrečiais rezultatais. Siekdama suteikti galių kiekvienam ES piliečiui ir jį apsaugoti, Komisija pasiūlys **oficialioje tarpinstitucinėje deklaracijoje** nustatyti skaitmeninius principus ir teises.

Skaitmeninei pertvarkai remti Komisija nuo praėjusių metų pranešimo apie Sąjungos padėtį pateikė keletą svarbių pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų. Pirma, 2020 m. gruodžio 15 d. ji pateikė pasiūlymus dėl **Skaitmeninių paslaugų akto** ir **Skaitmeninių rinkų akto**, kuriais siekiama plataus užmojo skaitmeninės erdvės reformos. Skaitmeninių paslaugų akto tikslas – užtikrinti, kad neinternetiniame pasaulyje puoselėjamos vertybės būtų gerbiamos ir internete. Iš esmės tai reiškia, kad tai, kas neteisėta ne internete, turėtų būti traktuojama kaip neteisėta ir internete. Skaitmeninių paslaugų akte taip pat paaiškinama, kad didžiausioms socialinių tinklų platformoms turi tekti didesnė atsakomybė nei paprastoms interneto svetainėms ar vietos lygmens prekyvietėms. Skaitmeninių rinkų aktu reglamentuojama didelių skaitmeninių platformų veikla siekiant užtikrinti, kad Europos bendroji skaitmeninė rinka išliktų atvira ir konkurencinga.

Šiedu teisės aktai sudaro šiuolaikišką bendrosios rinkos taisyklių rinkinį, kurio pagrindas – Europos vertybės. Jie padės skatinti inovacijas, ekonomikos augimą ir konkurenciją ir suteiks vartotojams galimybę naudotis naujomis, geresnėmis ir patikimesnėmis internetinėmis paslaugomis.

Vos po kelių savaičių, lapkričio 25 d., Komisija pateikė **Duomenų valdymo aktą**, kurio tikslas – sudaryti palankesnes sąlygas keistis duomenimis visoje ES ir tarp sektorių ir padėti kurti Europos duomenų erdves, naująją **tinklų ir informacinių sistemų saugumo direktyvą**, kuria siekiama didinti ypatingos svarbos viešojo ir privačiojo sektorių objektų, pavyzdžiui, ligoninių, elektros energijos tinklų, geležinkelių, duomenų centrų, viešojo administravimo institucijų, mokslinių tyrimų laboratorijų ir ypač svarbių medicinos priemonių bei vaistų gamybos vietų, kibernetinį atsparumą, pirmąjį **dirbtinį intelektą** reglamentuojantį teisės aktą, kurio tikslas – užtikrinti žmonių ir įmonių saugumą bei pagrindines teises kartu skatinant dirbtinio intelekto diegimą, investicijas ir inovacijas visoje ES, ir pasiūlymą dėl **Europos skaitmeninės tapatybės**, kuria galės naudotis visi ES piliečiai, gyventojai ir įmonės norėdami įrodyti savo tapatybę, dalytis elektroniniais dokumentais ir naudotis internetinėmis paslaugomis.

Be to, Komisija pradėjo su vartotojais susijusio daiktų interneto sektoriaus tyrimą, kad šiame augančiame sektoriuje iš anksto nustatytų galimas konkurencijos problemas. Ji ir toliau aktyviai siekia užtikrinti, kad būtų laikomasi konkurencijos taisyklių, ir pradėjo naujus tyrimus dėl galimo skaitmeninės prieigos valdytojų piktnaudžiavimo įvairiose, pavyzdžiui, skaitmeninės reklamos, rinkose. Visos šios iniciatyvos labai svarbios siekiant, kad Komisijos **Europos skaitmeninio dešimtmečio** vizija taptų tikrove.

Siekdama didinti Europos technologinį pranašumą ir remti jos pramoninę bazę, Komisija 2021 m. vasario 22 d. priėmė 11 punktų **Civilinės, gynybos ir kosmoso pramonės sinergijos veiksmų planą**.

Skaitmeninės finansinės paslaugos padeda modernizuoti Europos ekonomiką ir daro Europą pasauline skaitmeninės srities veikėja. Todėl Komisija 2020 m. rugsėjo mėn. pasiūlė **skaitmeninių finansų dokumentų rinkinį**, kurio tikslas – kurti konkurencingą ES finansų sektorių, kuriame vartotojai galėtų naudotis novatoriškais finansiniais produktais ir kartu būtų užtikrinama vartotojų apsauga bei finansinis stabilumas. Šį rinkinį sudaro **Skaitmeninių finansų strategija** ir pasiūlymai dėl **kriptoturto** bei **skaitmeninės veiklos atsparumo**. Skaitmeninių finansų praktikos įdiegimas paskatintų europines inovacijas ir padėtų kurti geresnius finansinius produktus vartotojams, įskaitant asmenis, kurie šiuo metu finansinėmis paslaugomis naudotis negali. Atsirastų naujų būdų nukreipti finansavimą ES įmonėms, visų pirma mažosioms ir vidutinėms įmonėms.

ES reikia konkurencingo skaitmeninių finansų sektoriaus, kuriame vartotojai galėtų naudotis novatoriškais finansiniais produktais ir kartu būtų užtikrinama vartotojų apsauga bei finansinis stabilumas. Europos Komisija ir Europos Centrinis Bankas drauge techniniu lygmeniu nagrinėja teisinius, techninius ir politikos klausimus, kuriuos kelia galimas **skaitmeninio euro** įvedimas.

Komisija pateikė **Duomenų valdymo aktą**, kurio tikslas – sudaryti palankesnes sąlygas keistis duomenimis visoje ES ir tarp sektorių ir padėti kurti Europos duomenų erdves.

STIPRESNĖ BENDROJI RINKA, PADĖSIANTI EUROPAI ATSIGAUTI

Siekdama sustiprinti bendrąją rinką, kad Europai būtų lengviau atsigauti, Europos Komisija 2021 m. gegužės 5 d. **atnaujino praėjusių metų ES pramonės strategiją**. Naujos priemonės bus labai naudingos mažoms įmonėms ir startuoliams, nes padės stiprinti bendrąją rinką ir mažinti priklausomybę tiekimo srityje. Šios priemonės taip pat padės spartinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką.

Sukurti aljansai, būtent Europos baterijų aljansas, Europos žaliavų aljansas ir Vandenilio aljansas, padėjo padaryti didelę pažangą kuriant tvarias, novatoriškas ir pasauliniu mastu konkurencingas vertės grandines.

STIPRIOS SOCIALINĖS EUROPOS KŪRIMAS

ES veikia unikali **socialinė rinkos ekonomika**. Pandemija staiga radikaliai pakeitė mūsų darbo būdą, gerovės sistemas ir socialinį gyvenimą. Kita vertus, dar prieš pandemiją mūsų darbo rinkos ir ekonomika jau kito dėl klimato kaitos, skaitmenizacijos ir demografinių tendencijų poveikio. Siekiant patenkinti su šiomis ilgalaikėmis transformacijomis susijusias reikmes ir kovoti su tiesioginiu pandemijos poveikiu, Europos Sąjungoje būtina parengti naujas socialines taisykles, kuriomis būtų užtikrinta, kad net ir kintančiame pasaulyje Europos Sąjungos socialinis pažadas būtų tesimas.

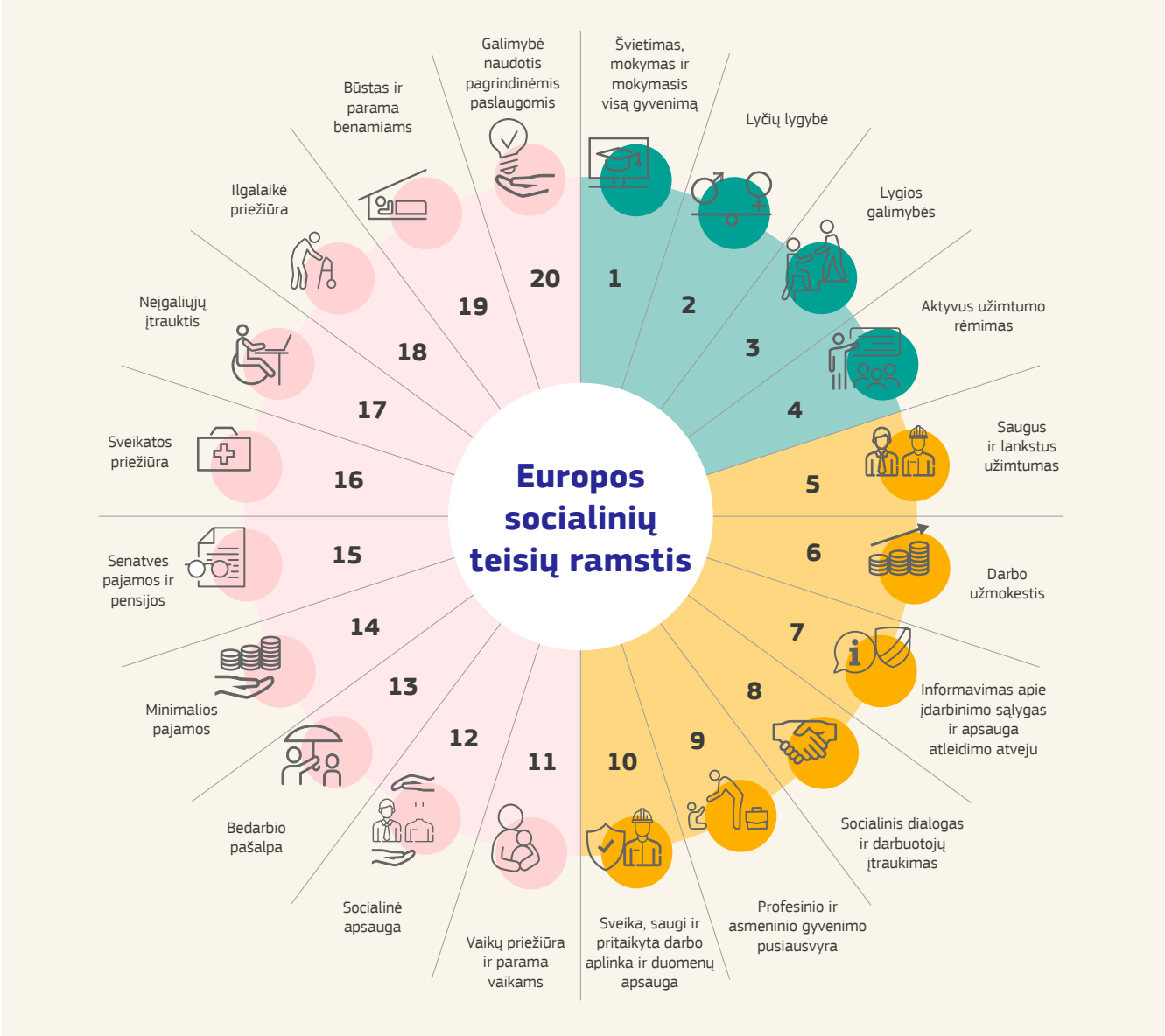

Socialinių teisių padėčiai Europoje nepaprastai reikšmingas įvykis buvo **Porto socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikimas**. 2021 m. gegužės 7–8 d. susitikę ES vadovai, socialiniai partneriai ir pilietinės visuomenės atstovai įsipareigojo toliau įgyvendinti Europos socialinių teisių ramstį ir pareiškė, kad atėjo laikas rezultatams. ES vadovai Porte patvirtino Komisijos pasiūlymą nustatyti naujus išmatuojamus socialinius tikslus, kurie turėtų būti pasiekti iki 2030 m.

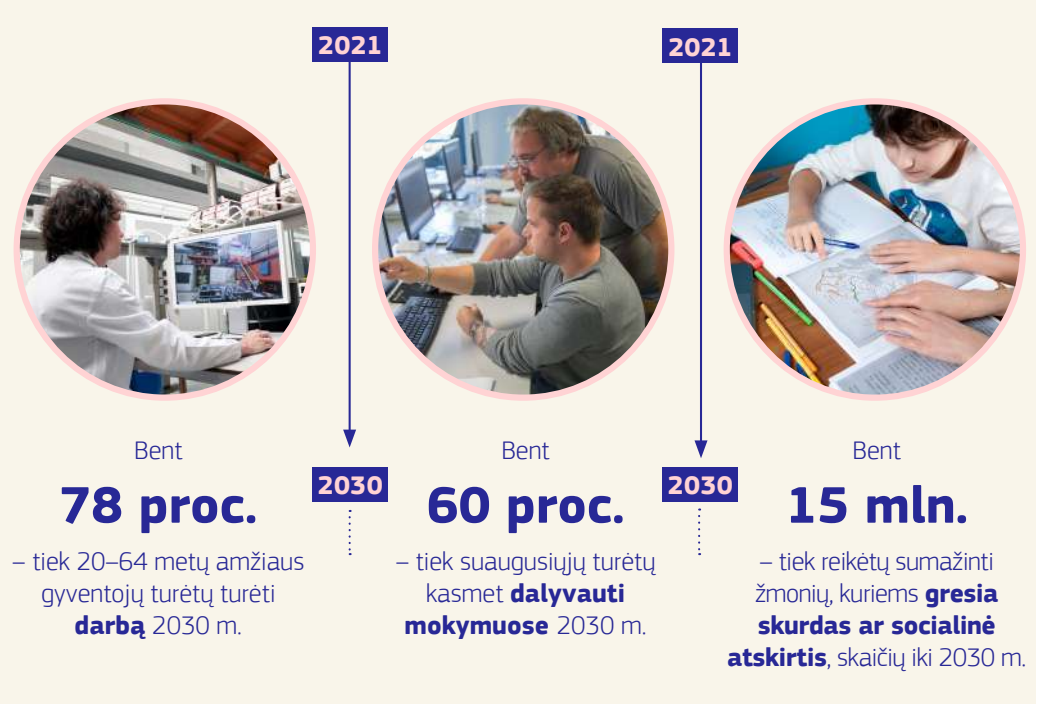

2020 m. spalio mėn. pasiūlytoje Direktyvoje dėl **deramo minimaliojo darbo užmokesčio** nustatyta sistema, kuria, skatinant aukštynkryptę socialinę ir ekonominę konvergenciją, siekiama užtikrinti, kad minimalųjį darbo užmokestį gaunantiems asmenims negrėstų skurdas ir jie galėtų gyventi oriai. Tai atliepia šeštąjį ramsčio principą.

2020 m. lapkričio mėn. paskelbto **Įgūdžių pakto** tikslas – suburti visų ekosistemų suinteresuotuosius subjektus ir išsiaiškinti, kaip jie galėtų įsipareigoti perkvalifikuoti darbuotojus ir kelti jų kvalifikaciją, kad šie įgytų įgūdžių, reikalingų tiek šiandienos, tiek ateities darbo rinkoje. Tai atliepia pirmąjį ramsčio principą ir padės įgyvendinti tikslą, kad 60 proc. suaugusiųjų kasmet dalyvautų mokymuose.

2021 m. kovo mėn. pateiktoje Rekomendacijoje dėl **veiksmingos aktyvios paramos užimtumui** po COVID-19 sukeltos krizės valstybėms narėms pateikiama konkrečių gairių dėl politikos priemonių, kurioms gali būti teikiamas ES finansavimas ir kurios padėtų laipsniškai pereiti nuo skubių priemonių, kurių imtasi darbo vietoms išsaugoti per COVID-19 krizę, prie naujų priemonių, reikalingų ekonomikai gaivinti kuriant darbo vietas. Rekomendacija siekiama padėti žmonėms pereiti iš nuosmukį patiriančių į augančius sektorius, kad jie galėtų pasinaudoti žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos teikiamais pranašumais. Tai atliepia ketvirtąjį ramsčio principą ir padės pasiekti tikslą, kad bent 78 proc. suaugusiųjų turėtų darbą.

Valstybės narės per rekordiškai trumpą laiką – vos du mėnesius – patvirtino 2021 m. kovo mėn. pristatytą **Europos vaiko garantijų sistemą**. Vaikų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, skaičius prieš pandemiją siekė 18 mln., todėl, norint padėti jiems ištrūkti iš užburto nepalankių sąlygų rato ir užtikrinti lygias galimybes, būtina imtis skubių veiksmų. Vaiko garantijų sistema užtikrinama, kad vaikai, kuriems reikia pagalbos, gautų nemokamas ar įperkamas būtiniausias paslaugas. Tai atliepia vienuoliktąjį ramsčio principą ir padės įgyvendinti tikslą išvaduoti iš skurdo bent 5 mln. vaikų.

2021 m. birželio mėn. pateikta atnaujinta **darbuotojų saugos ir sveikatos strategine programa** užtikrinama, kad būtų atsižvelgta į naujausius pokyčius darbo rinkoje. Joje pateikiama rekomendacijų, kaip gerinti nelaimingų atsitikimų ir fizinių bei psichinių ligų prevenciją. Ši programa padės mums geriau pasirengti ateities sveikatos krizėms. Tai atliepia dešimtąjį ramsčio principą.

Numatoma viso gyvenimo trukmė per pastaruosius penkis dešimtmečius Europoje pailgėjo **10 metų.**

Europos švietimo erdvės iniciatyva ir naujasis 2021–2027 m. **skaitmeninio švietimo veiksmų planas** padės užtikrinti, kad švietimas būtų įtraukus ir kokybiškas.

Europa patyrė ir tebepatiria esminių demografinių pokyčių. Vis dėlto, nepaisant didžiulių COVID-19 pandemijos sukeltų sunkumų, esame sveikesni ir gyvename ilgiau. Tiek moterų, tiek vyrų numatoma viso gyvenimo trukmė per pastaruosius penkis dešimtmečius Europoje pailgėjo 10 metų. Tai – nepaprastas pasiekimas, rodantis mūsų socialinės rinkos ekonomikos stiprybę ir vertę. Tačiau visuomenės senėjimas daro įtaką mūsų gyvenimo būdui, todėl turime pritaikyti savo socialinį modelį ir politiką prie šių naujų realijų. Būtent todėl Europos Komisija šių metų pradžioje priėmė **Žaliąją knygą dėl senėjimo** ir pradėjo plataus masto viešus debatus dėl sunkumų ir galimybių, susijusių su ilgalaikiu senėjimo poveikiu, kurį junta visos kartos. Viešų konsultacijų rezultatais remsimės rengdami būsimas politikos iniciatyvas, pavyzdžiui, 2022 m. iniciatyvą dėl ilgalaikės priežiūros.

Europos ateitis priklauso ir nuo kaimo vietovių, kuriose gyvena beveik 30 proc. ES gyventojų (137 mln. žmonių) ir kurios sudaro 80 proc. ES teritorijos. Šios vietovės yra aktyvios ES žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos dalyvės. Visada siekėme ir tebesiekiame iš esmės pagerinti gyvenimo jose kokybę. 2021 m. birželio mėn. paskelbtoje **ilgalaikėje kaimo vietovių vizijoje** išdėstyta, kaip užtikrinti, kad kaimo vietovės iki 2040 m. taptų stiprios, sujungtos, atsparios ir klestinčios. Naujas **Kaimo paktas** sudarys sąlygas pasisakyti ir reikšti nuomones kaimo bendruomenėms, o **kaimo veiksmų planas**, suteiksiantis naują postūmį kaimo vietovėms, padės paversti ilgalaikę viziją tikrove. Mūsų tikslai – nepalikti nuošalyje nė vieno asmens ir nė vienos vietovės ir priartinti ES prie jos piliečių, kad būtų kuriama bendra ateitis.

LYGYBĖS SĄJUNGA

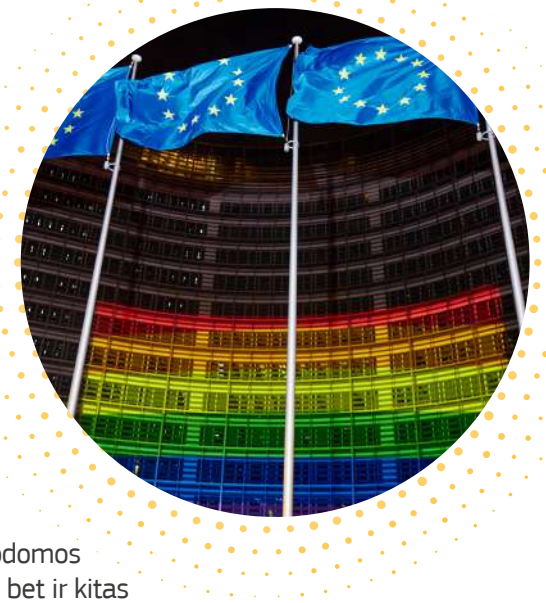

Europos Sąjunga yra lygybės sąjunga. Esame valstybių narių, kurių visuomenės skiriasi, sąjunga, todėl įvairovė – mūsų identiteto dalis. Stiprūs būsime tik įtraukę visus ir kiekvienam sudarę sąlygas klestėti. Būtent tokia yra devizo „suvienijusi įvairovę“ reikšmė.

Siekdami šio tikslo, formuojame politiką ir rengiame priemones, kuriomis kovojama su mūsų visuomenėse dažna struktūrine diskriminacija ir stereotipais. Taip siekiame sudaryti visiems sąlygas gyventi, klestėti ir vadovauti nepriklausomai nuo lyties, rasinės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos. **Lygybės sąjungoje** taip pat bus užtikrinama, kad priimant sprendimus būtų atsižvelgiama į kiekvieno mūsų visuomenės nario poreikius, ir sprendžiama sąveikinės diskriminacijos problema.

2020 m. rugsėjo 18 d. priimtame **ES kovos su rasizmu veiksmų plane** nurodomos įvairios kovos su rasizmu priemonės, apimančios ne tik ES teisės aktų taikymą, bet ir kitas priemones, kaip antai bendradarbiavimą su valstybėmis narėmis, įskaitant nacionalines teisėsaugos institucijas, žiniasklaidą ir pilietinę visuomenę, visapusišką esamų ir būsimų ES priemonių panaudojimą, pačios Komisijos žmogiškųjų išteklių įvertinimą. Be kita ko, veiksmų plane raginama geriau užtikrinti ES teisės aktų vykdymą, labiau koordinuoti veiksmus su rasinėms ar etninėms mažumoms priklausančiais asmenimis ir užtikrinti sąžiningą viešosios tvarkos palaikymą bei apsaugą, aktyviau veikti nacionaliniu lygmeniu rengiant nacionalinius veiksmų planus ir didinti ES institucijų darbuotojų įvairovę. Šiais tikslais Europos Komisija 2021 m. birželio mėn. paskyrė pirmąjį **ES kovos su rasizmu koordinatorių**.

Stiprūs būsime tik **įtraukę visus** ir kiekvienam sudarę sąlygas klestėti.

Visi romai turėtų turėti galimybę išnaudoti visą savo potencialą ir dalyvauti politiniame, socialiniame, ekonominiame ir kultūriniame gyvenime. Kad šie tikslai būtų pasiekti, Komisija priėmė naują **ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginį planą**. Šis planas, kuriame nustatyti aiškūs iki 2030 m. pasiektini rodikliai, turėtų padėti paspartinti pažangą. Gairėmis ir priemonėmis siekiama kurti paramos nuo diskriminacijos nukentėjusiems romams sistemas, vykdyti informuotumo didinimo kampanijas mokyklose, remti finansinį raštingumą, skatinti romų įdarbinimą viešosiose institucijose, taip pat užtikrinti geresnes galimybes naudotis kokybiškomis eilinio ir atrankinio sveikatos tikrinimo ir šeimos planavimo paslaugomis.

Europos Sąjunga turi rodyti pavyzdį, kaip geriau ginti lesbiečių, gėjų, biseksualių, translyčių, interseksualių ir *queer* asmenų (LGBTIQ) teises. Todėl 2020 m. lapkričio 11 d. Europos Komisija priėmė 2020–2025 m. **LGBTIQ asmenų lygybės strategiją**, kuria siekiama kovoti su nelygybe ir sunkumais, kuriuos patiria ši bendruomenė, ir nustatoma keletas tikslinių ateinančių penkerių metų politikos krypčių. Tai – pirmoji ES LGBTIQ asmenų lygybės strategija. Nustatytos keturios pagrindinės **politikos kryptys**: kova su diskriminacija; saugumo užtikrinimas; įtraukios visuomenės kūrimas; raginimas užtikrinti LGBTIQ asmenų lygybę visame pasaulyje.

- Kova su LGBTIQ asmenų diskriminacija
- LGBTIQ asmenų saugumo užtikrinimas
- LGBTIQ asmenims įtraukios visuomenės kūrimas
- Raginimas užtikrinti LGBTIQ asmenų lygybę visame pasaulyje

2021 m. kovo mėn. Komisija pateikė pasiūlymą, kuriuo siekiama užtikrinti, kad moterys ir vyrai ES gautų **vienodą užmokestį už vienodą darbą**.

Lyčių lygybės klausimas dar niekada nebuvo tokia svarbi ES darbotvarkės dalis. Tikslas – sukurti Sąjungą, kurioje moterys ir vyrai galėtų laisvai rinktis savo gyvenimo kelią, turėtų lygias galimybes klestėti ir galėtų lygiomis teisėmis dalyvauti Europos visuomenės gyvenime ir jai vadovauti. Šiuo tikslu Europos Komisija 2021 m. kovo 4 d. pateikė pasiūlymą, kuriuo siekiama užtikrinti, kad moterys ir vyrai ES gautų **vienodą užmokestį už vienodą darbą**. Pasiūlyme nustatomos darbo užmokesčio skaidrumo priemonės, pavyzdžiui, reikalavimas informuoti darbo ieškančius asmenis apie darbo užmokestį, teisė sužinoti užmokesčio, mokamo tokį patį darbą atliekantiems darbuotojams, dydį ir didelėms įmonėms taikomas reikalavimas pranešti apie moterų ir vyrų darbo užmokesčio skirtumą. Pasiūlymu taip pat suteikiama daugiau galimybių darbuotojams ginti savo teises ir kreiptis į teismą.

Lyčių lygybei daug dėmesio skiriama ir ES išorės veiksmų srityje. 2020 m. lapkričio 25 d. paskelbtame **ES lyčių lygybės veiksmų plane** išdėstyta nauja ryžtinga ir veiksminga darbotvarkė, kuria siekiama skatinti laikytis lygybės principo ir užtikrinti, kad moterys ir mergaitės visame pasaulyje galėtų prisidėti prie demokratijos kūrimo, teisingumo, taikos ir saugumo. Iki 2025 m. 85 procentais visuose sektoriuose vykdomų naujosios ES išorės politikos veiksmų bus prisidedama prie lyčių lygybės užtikrinimo ir moterų įgalinimo.

2021 m. kovo 3 d. Europos Komisija priėmė **neįgaliųjų teisių strategiją**, kuria paklojami pamatai Europai be kliūčių. Ji padės užtikrinti, kad Europos Sąjungoje ir už jos ribų neįgalieji galėtų lygiomis teisėmis su kitais visapusiškai dalyvauti visuomenėje ir ekonomikoje. Strategija siekiama padaryti pažangą visose Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos srityse tiek ES, tiek valstybių narių lygmeniu.

Kad Europa būtų tinkama gyventi naujajai europiečių kartai, Komisija 2021 m. kovo 24 d. pateikė naują išsamią **ES vaiko teisių strategiją**.

Ji grindžiama pagrindiniu principu, kad kiekvienas vaikas Europos Sąjungoje ir visame pasaulyje turėtų turėti tokias pat teises ir gyventi nediskriminuojamas. Strategijoje numatytos konkrečios su šešiais teminiais prioritetais susijusios priemonės, be kita ko, vaikų dalyvavimas demokratiniame ir politiniame gyvenime, kova su vaikų skurdu ir visų formų smurtu prieš vaikus, vaiko interesus atitinkančio teisingumo stiprinimas, parama vaikams ir jų apsauga skaitmeninės pertvarkos laikotarpiu, su vaiko teisėmis susijusios ES veiklos intensyvinimas išorės veiksmų srityje. Tiek strategija, tiek Europos vaiko garantijų sistema buvo parengtos plačiai konsultuojantis su piliečiais, suinteresuotaisiais subjektais ir – svarbiausia – daugiau kaip 10 000 vaikų. Tai – dalis ryžtingų pastangų užtikrinti, kad formuojant ES politiką vaikai būtų dėmesio centre.

EUROPOS DEMOKRATIJOS IR TEISINĖS VALSTYBĖS PRINCIPO APSAUGA

2020 m. rugsėjo mėn. Europos Komisija pateikė pirmąją metinę **teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą**, kurią sudarė teisinės valstybės principo taikymo padėties Europos Sąjungoje apžvalga ir 27 su konkrečiomis šalimis susiję skyriai. ES išplėtė ankstesnį priemonių rinkinį ir pradėjo įtraukius debatus dėl teisinės valstybės kultūros visoje ES.

2021 m. liepos mėn. Komisija paskelbė **antrąją ES teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą**, kurioje apžvelgti nuo praėjusių metų rugsėjo mėn. įvykę pokyčiai. 2021 m. ataskaitoje nuodugniau išnagrinėtos ankstesnėje ataskaitoje nustatytos problemos ir atsižvelgta į COVID-19 pandemijos poveikį. Apskritai iš ataskaitos matyti, kad valstybėse narėse įvyko daug teigiamų pokyčių, be kita ko, sprendžiami 2020 m. ataskaitoje nustatyti uždaviniai. Tačiau susirūpinimą keliančių klausimų, pavyzdžiui, dėl teisminių institucijų nepriklausomumo ir žiniasklaidos padėties, išlieka, o kai kuriose valstybėse narėse jų net padaugėjo. Ataskaitoje taip pat pabrėžtas didelis nacionalinių sistemų atsparumas per COVID-19 pandemiją. Pandemija taip pat parodė, kaip svarbu sugebėti užtikrinti stabdžių ir atsvarų sistemos veikimą laikantis teisinės valstybės principo.

ES yra sukūrusi mechanizmą, kurio tikslas – **apsaugoti jos biudžetą** nuo teisinės valstybės principo pažeidimų.

Ataskaita yra platesnio masto ES pastangų propaguoti ir ginti savo pagrindines vertybes dalis. Šios pastangos apima darbą, susijusį su Europos demokratijos veiksmų planu ir atnaujinta Pagrindinių teisių chartijos įgyvendinimo strategija, taip pat su naujuoju sąlygų mechanizmu, skirtu ES biudžetui apsaugoti.

Teisinės valstybės principo laikymasis yra esminė patikimo finansų valdymo ir veiksmingo ES finansavimo sąlyga. ES pirmą kartą sukurtas mechanizmas, kurio tikslas – apsaugoti jos biudžetą, įskaitant priemonę „NextGenerationEU“, nuo teisinės valstybės principo pažeidimų. Pagal **sąlygų mechanizmą** ES gali sustabdyti, sumažinti arba apriboti galimybę gauti ES finansavimą proporcingai pažeidimų pobūdžiui, sunkumui ir mastui. Reglamentas **taikomas nuo 2021 m. sausio 1 d.**. Į jo taikymo aprėptį patenka visi po tos datos padaryti pažeidimai.

2020 m. gruodžio mėn. Europos Komisija pristatė naują strategiją, kuria siekiama stiprinti **Pagrindinių teisių chartijos taikymą ES**. Ja patvirtinamas atnaujintas įsipareigojimas visapusiškai taikyti šią chartiją.

Sveikoje ir klestinčioje demokratinėje visuomenėje piliečiai gali laisvai reikšti savo nuomonę, rinktis politinius lyderius ir spręsti dėl savo ateities. 2020 m. gruodžio mėn. pristatytame **Europos demokratijos veiksmų plane** numatytos priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti, kad rinkimai ES išliktų laisvi ir sąžiningi, taip pat stiprinti žiniasklaidos laisvę ir kovoti su dezinformacija. Vykstant skaitmeninei revoliucijai piliečiai turi būti pajėgūs atskirti faktus nuo pramanų, o laisva žiniasklaida ir pilietinė visuomenė turi turėti galimybę dalyvauti atvirose diskusijose, nepatirdamos piktavališko kišimosi. Komisija pasiūlys imtis teisinių veiksmų dėl **politinės reklamos**. Šiais veiksmais bus siekiama išaiškinti mokamo turinio rėmėjams ir kūrimo bei platinimo kanalams, įskaitant interneto platformas, reklamuotojus ir politinių konsultacijų įmones, jų pareigas. Komisija taip pat rekomenduos **žurnalistų saugumo** užtikrinimo priemones ir pristatys iniciatyvą, kuria bus siekiama juos apsaugoti nuo strateginių ieškinių dėl visuomenės dalyvavimo.

2021 m. birželio 1 d. pradėjo veikti **Europos prokuratūra**.

2021 m. kovo 26 d. Komisija pasiūlė sustiprinti **Kovos su dezinformacija praktikos kodeksą**, kuris yra pirmasis pasaulyje tokio pobūdžio kodeksas. Tam ji parengė gaires, kaip paversti šį kodeksą veiksmingesne priemone, padedančia kovoti su dezinformacija ir užtikrinti pasitikėjimą internete pateikiama informacija.

Be to, Komisija įsteigė **Europos prokuratūrą**. Ji pradėjo veikti 2021 m. birželio 1 d. Tai – naujas kovos su tarpvalstybiniu nusikalstamumu puslapis. Ši pirmoji viršvalstybinė prokuratūra saugos ES mokesčių mokėtojų pinigus – tirs tokius nusikaltimus kaip pinigų plovimas, korupcija ir tarpvalstybinis sukčiavimas PVM ir trauks už juos baudžiamojon atsakomybėn.

SAUGUMO SĄJUNGA

Komisija yra įsipareigojusi užtikrinti, kad europiečiai būtų saugūs ir internete, ir ne internete. Nuo tada, kai 2020 m. liepos mėn. buvo priimta ES saugumo sąjungos strategija, Komisija pasiūlė naujų svarbių teisėkūros iniciatyvų – jomis siekiama **sustiprinti Europolą** ir apsaugoti **ypatingos svarbos fizinę ir skaitmeninę infrastruktūrą**. Be to, Komisija priėmė **ES kovos su terorizmu darbotvarkę** ir kovos su **organizuotu nusikalstamumu**, prekyba žmonėmis, narkotikais, seksualine prievarta prieš vaikus ir neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais iniciatyvas, taip pat naują **ES kibernetinio saugumo strategiją**. 2021 m. vasario mėn. visoje ES pradėtos taikyti naujos ES taisyklės, kuriomis apribota galimybė gauti sprogstamųjų medžiagų pirmtakų, todėl teroristams tapo sunkiau gaminti savadarbius sprogmenis. Birželio mėn. įsigaliojo labai svarbios ES taisyklės, kuriomis sprendžiama teroristinio turinio sklaidos internete problema. Interneto platformos privalės per vieną valandą pašalinti valstybių narių institucijų nurodytą teroristinį turinį. 2020 m. liepos mėn. Komisija pateikė naują kovos su seksualine prievarta prieš vaikus tiek internete, tiek ne internete strategiją. Komisijos siūlymu 2021 m. įsigaliojo laikinos taisyklės dėl internetinių paslaugų teikėjų galimybės taikyti savanoriškas priemones, kurių paskirtis – nustatyti seksualinės prievartos prieš vaikus internete atvejus, apie juos pranešti ir šalinti seksualinės prievartos prieš vaikus medžiagą.

2021 m. birželio mėn. Komisija pateikė pasiūlymą sukurti naują **Jungtinį kibernetinio saugumo padalinį**. Jo tikslas – kovoti su gausėjančiais rimtais kibernetiniais incidentais, paveikiančiais visos Europos Sąjungos viešąsias paslaugas, įmones ir piliečių gyvenimą.

Jungtinis kibernetinio saugumo padalinys bus platforma, kurios paskirtis – užtikrinti **koordinuotą ES reagavimą** į didelio masto kibernetinius incidentus bei krizes ir teikti pagalbą, reikalingą padėčiai atitaisyti po tokių išpuolių. Šiuo metu Europos Sąjungoje ir jos valstybėse narėse veikia daugybė įvairių sričių ir sektorių subjektų. Nors sektoriai gali skirtis, grėsmės dažnai būna bendros, todėl būtina koordinuoti veiksmus, dalytis žiniomis ir net taikyti išankstinio įspėjimo sistemas.

2021 m. liepos mėn. Europos Komisija pateikė plataus užmojo pasiūlymų dėl teisės aktų rinkinį, kuriuo siekiama sugriežtinti ES **kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu** taisykles. Į dokumentų rinkinį taip pat įtrauktas pasiūlymas sukurti naują ES kovos su pinigų plovimu instituciją. Šio dokumentų rinkinio tikslai – padėti lengviau nustatyti įtartinus sandorius ir veiklą ir pašalinti spragas, kuriomis nusikaltėliai naudojasi neteisėtai gautoms pajamoms plauti arba teroristinei veiklai finansuoti per finansų sistemą. ES kovos su pinigų plovimu taisyklės yra vienos griežčiausių pasaulyje. Tačiau, kad jos būtų iš tiesų veiksmingos, dar reikia jas nuosekliai taikyti ir atidžiai prižiūrėti, kaip tai daroma.

NAUJAS MIGRACIJOS IR PRIEGLOBSČIO PAKTAS

2020 m. rugsėjo 23 d. Komisija pristatė **naują migracijos ir prieglobsčio paktą**, kuriuo pradedamas naujas migracijos politikos etapas. Jame patikimo ir teisingo sienų valdymo nuostatos derinamos su veiksmingomis ir humaniškomis prieglobsčio ir migracijos taisyklėmis. Šiuo paktu išreiškiamas naujas požiūris į atsakomybę ir solidarumą, partnerystės ryšius su ES nepriklausančiomis šalimis ir teisėtus migracijos būdus. Jis jau padeda Komisijai priimti sprendimus dėl veiksmų migracijos srityje, pavyzdžiui, bendradarbiavimo su šalimis partnerėmis. Daroma pažanga keičiant teisės aktus – Europos Parlamentas ir Taryba priėmė **Mėlynosios kortelės direktyvą** ir Reglamentą dėl **Europos Sąjungos prieglobsčio agentūros**.

Geresnės ir veiksmingesnės procedūros – didesnis pasitikėjimas

Tinkamai valdomos Šengeno erdvės ir išorės sienos

Veiksmingas solidarumas

Įgūdžiai ir talentas

Tarptautinių partnerystės ryšių stiprinimas

Lankstumas ir atsparumas

Siekdama užtikrinti įtraukesnę integraciją ir didesnį svarbaus migrantų indėlio į Europos Sąjungos visuomenę ir ekonomiką pripažinimą, Komisija 2020 m. lapkričio mėn. pateikė **2021–2027 m. integracijos ir įtraukties veiksmų planą**. 2021 m. vasario mėn. ji priėmė komunikatą ir pirmąją bendradarbiavimo su pagrindinėmis ES nepriklausančiomis šalimis grąžinimo ir readmisijos srityje ataskaitą. Be to, atsižvelgdama į teisėto judumo skatinimo svarbą, Komisija 2021 m. birželio mėn. surengė aukšto lygio renginį, kuriuo pradėta Specialistų pritraukimo partnerystės iniciatyva.

2021 m. balandžio mėn. priimta **pirmoji ES savanoriško migrantų grįžimo ir reintegracijos strategija**. Jos tikslai – palengvinti savanorišką grįžimą iš valstybių narių ir tranzito šalių, gerinti grįžimo ir reintegracijos programų kokybę ir stiprinti sąsajas su vystymosi iniciatyvomis bei bendradarbiavimą su šalimis partnerėmis.

2021 m. birželio 2 d. Komisija pristatė **naują Šengeno erdvės stiprinimo strategiją**, kuria siekiama užtikrinti veiksmingą ES išorės sienų valdymą, stiprinti policijos ir teismų bendradarbiavimą, gerinti pasirengimą bei valdymą ir užbaigti Šengeno erdvės plėtrą.

2021 m. rugpjūčio mėn. **Baltarusija** pakurstė Lietuvos sienos link plūsti neteisėtus migrantų srautus (iki 2021 m. rugpjūčio 10 d. užfiksuota apie 4 120 atvykėlių – 55 kartus daugiau nei per visus 2020 m.). Tai – mėginimas žmonių gyvybę ir kančias naudoti kaip politinį įrankį. ES ėmėsi įvairių paramos Lietuvai veiksmų: trys ES agentūros Lietuvai padėti atsiuntė daugiau kaip 150 žmonių; Komisija skyrė skubų 37,6 mln. EUR finansavimą maždaug 8 000 migrantų priėmimo infrastruktūrai įrengti ir jiems skirtoms paslaugoms bei pagalbai teikti; 16 valstybių narių ir Norvegija išsiuntė humanitarinę pagalbą pagal ES civilinės saugos mechanizmą; Komisija ir Europos Sąjungos vyriausiasis įgaliotinis užsienio reikalams ir saugumo politikai kreipėsi į migrantų kilmės šalis, visų pirmą Iraką, ir Irako civilinės aviacijos administracija sustabdė visus skrydžius iš Irako į Baltarusiją. Pagal Integruotą politinio atsako į krizes mechanizmą (IPCR) rugpjūčio 18 d. surengtame ministrų lygmens posėdyje buvo patvirtintas ES požiūris.

Reaguodama į 2021 m. vasaros įvykius **Afganistane**, Komisija numatė visapusišką krizės įveikimo metodą, pagal kurį, be kita ko, reikėtų remti Afganistano viduje perkeltus asmenis, teikti Afganistano piliečius priimančioms regiono šalims humanitarinę pagalbą ir paramą vystymuisi, didinti perkėlimo į ES kvotas siekiant padėti pažeidžiamiems asmenims ir kartu mažinti neteisėtos migracijos riziką, kovoti su neteisėtu žmonių gabenimu ir užtikrinti ES sienų valdymą. Komisija pareiškė esanti pasirengusi apsvarstyti biudžeto priemones, būtinas ES valstybėms narėms, kurios imsis iniciatyvos ir padės perkelti pabėgėlius, paremti.

4. GEOPOLITIKA POPANDEMINIAME PASAULYJE

Pandemijos pradžioje daugelio pasaulio šalių vadovai nusprendė, kad svarbiausia – žiūrėti savo šalies. ES pasirinko kitokį kelią. Europos Komisija be atvangos stengėsi sutelkti įvairius tarptautinius veikėjus – kūrė naujas koalicijas ir siūlė naujas bendradarbiavimo iniciatyvas, skirtas kovoti su COVID-19 ir pradėti tvariai gaivinti pasaulio ekonomiką.

Europa atliko labai svarbų vaidmenį plėtojant pasaulinį bendradarbiavimą vakcinų srityje. Komisija buvo pagrindinė iniciatyvos **„ACT Accelerator“** ir priemonės **COVAX**, **G7 pastangų** užtikrinti dalijimąsi vakcinomis su mažas ir vidutines pajamas gaunančiomis šalimis ir pirmojo **Pasaulinio aukščiausiojo lygio susitikimo visuomenės sveikatos klausimais** iniciatorė. Be to, bendradarbiaudami su kitomis didžiųjų ekonomikų šalimis formavome bendrą požiūrį į ekonomikos krizę siekdami užtikrinti, kad gaivinant ekonomiką visų pirma būtų vadovaujamasi planetos gerovės ir **darnaus vystymosi tikslais**. Palaikydami ryšius su Jungtinėmis Tautomis, Jungtine Karalyste, Jungtinėmis Valstijomis ir kitais tarptautiniais partneriais siekėme padidinti pasaulinius užmojus prieš Glazge vyksiančią JT klimato kaitos konferenciją (COP26) ir Kunminge (Kinija) vyksiančią JT biologinės įvairovės konferenciją. Europa – vienas iš pagrindinių tarptautinio bendradarbiavimo variklių.

2021 m. ES toliau tvirtai gynė savo pagrindines vertybes ir interesus, skatindama gerbti žmogaus teises visame pasaulyje. Ji pirmą kartą pasinaudojo 2020 m. gruodžio mėn. patvirtinto **Visuotinio sankcijų už žmogaus teisių pažeidimus** režimo priemonėmis. Buvo skirtos sankcijos fiziniams asmenims ir subjektams iš Kinijos, Eritrėjos, Libijos, Korėjos Liaudies Demokratinės Respublikos, Rusijos ir Pietų Sudano. Jie atsakingi už šiurkščius žmogaus teisių pažeidimus ir smurtavimą, pradedant kankinimu ir neteisminėmis egzekucijomis bei žudymu ir baigiant priverstiniu asmenų dingimu, savavališku sulaikymu ar suėmimu ir sistemingu priverčiamojo darbo praktikos taikymu.

NAUJI SANTYKIŲ SU ARTIMIAUSIAIS PARTNERIAIS ETAPAI

2020 m. pabaigoje Europos Sąjunga įžengė į naują partnerystės su Jungtine Karalyste etapą. 2020 m. gruodžio 24 d. ES ir Jungtinė Karalystė sudarė **abipusiškai naudingą prekybos ir bendradarbiavimo susitarimą**, kuriuo siekiama apsaugoti bendrus abiejų šalių interesus ir užtikrinti sąžiningą konkurenciją abipus Lamanšo sąsiaurio. Susitarimas įsigaliojo 2021 m. gegužės 1 d. Kartu ES užtikrins, kad šio susitarimo labiausiai paveiksimiems regionams ir ekonominei veiklai būtų skiriama papildoma finansinė parama iš prisitaikymo prie „Brexit'o“ rezervo.

ES ir JAV įsteigė aukšto lygio **Prekybos ir technologijų tarybą**.

Visiškas ES ir JK susitarimo dėl išstojimo, įskaitant jo Protokolą dėl Airijos ir Šiaurės Airijos, įgyvendinimas ir toliau bus ES prioritetas ir būtina glaudžios ir vaisingos partnerystės pagal abu susitarimus sąlyga.

Metų pabaigoje atverstas ir naujas santykių su Jungtinėmis Valstijomis puslapis. Netrukus po 2020 m. lapkričio mėn. JAV įvykusių rinkimų Europos Komisija ir Sąjungos vyriausiasis įgaliotinis užsienio reikalams ir saugumo politikai parengė **naują ES ir JAV pasaulinių pokyčių darbotvarkę**, kuria siekiama kurti gyvesnę prie šiandienos pasaulinių realijų pritaikytą transatlantinę partnerystę, apimančią keturias tarpusavyje susijusias sritis: ekonomikos gaivinimą po COVID-19; planetos ir gerovės apsaugą; bendradarbiavimo technologijų, prekybos ir standartų srityse stiprinimą; saugesnio ir demokratiškesnio pasaulio kūrimą bendromis jėgomis.

2021 m. birželio 15 d. įvykusiame pirmajame per septynerius metus **ES ir JAV aukščiausiojo lygio susitikime** ES vadovai ir JAV Prezidentas Joe Bidenas patvirtino abipusį ryžtą žengti transatlantinės partnerystės keliu. Aukščiausiojo lygio susitikimas rodo, kad naujoji transatlantinė darbotvarkė jau duoda vaisių: ES ir Jungtinės Valstijos įsteigė aukšto lygio **ES ir JAV prekybos ir technologijų tarybą** – forumą, kurio paskirtis – derinti požiūrį į pagrindinius pasaulinius prekybos, ekonomikos ir technologijų klausimus ir stiprinti bendromis demokratinėmis vertybėmis grindžiamus transatlantinius prekybinius ir ekonominius santykius siekiant bendromis jėgomis kuo labiau padidinti į rinką orientuoto transatlantinio bendradarbiavimo galimybes, stiprinti abiejų šalių lyderystę technologijų ir pramonės srityse, plėsti dvišalę prekybą ir didinti investicijas.

Be Prekybos ir technologijų tarybos, paminėtina ir tai, kad bus pradėtas bendras ES ir JAV dialogas technologijų srities konkurencijos politikos klausimais. Juo visų pirma bus siekiama formuoti bendrą požiūrį ir stiprinti bendradarbiavimą, susijusį su konkurencijos politika ir jos vykdymo užtikrinimu technologijų sektoriuje. ES ir Jungtinės Valstijos taip pat įsipareigojo stiprinti bendradarbiavimą siekiant kovoti su klimato kaita, aplinkos būklės blogėjimu ir biologinės įvairovės nykimu, skatinti žaliąjį ekonomikos augimą, saugoti mūsų vandenynus ir raginti visus kitus svarbius veikėjus imtis plataus užmojo veiksmų.

SANTYKIAI SU KINIJA IR RUSIJA

Komisija parengė išsamaus demokratinei **Baltarusijai** kurti skirtos ekonominės paramos plano metmenis.

2020 m. pabaigoje baigtos intensyvios derybos su Kinija ir pasiektas susitarimas dėl plataus užmojo Visapusiško susitarimo dėl investicijų. **Kinija** yra ne tik ES konkurentė (ar net varžovė), bet ir partnerė, atliekanti svarbų vaidmenį sprendžiant pasaulinius aplinkos uždavinius ir turinti prekybai reikšmingą 1,4 mlrd. vartotojų rinką. **Visapusišku susitarimu dėl investicijų** siekiama užtikrinti vienodas sąlygas ES įmonėms ir į investicinius santykius su Kinija įtraukti įsipareigojimų dėl tvarumo.

Siekdama užtikrinti, kad bendrojoje rinkoje visi laikytųsi vienodų žaidimo taisyklių, Komisija 2021 m. gegužės mėn. pateikė pasiūlymą dėl reglamento, kuriuo siekiama kontroliuoti ES veikiančioms įmonėms užsienio šalių vyriausybių teikiamas **subsidijas, kurios iškraipo rinką**. Nebegalime leisti, kad ES įmonės, kurioms taikomos mūsų valstybės pagalbos taisyklės, atsidurtų nepalankioje padėtyje, palyginti su įmonėmis, gaunančiomis nekontroliuojamą paramą iš kitur.

Dėl Kinijos veiksmų pirmą kartą skirtos **ES sankcijos** Kinijos pareigūnams, atsakingiems už uigūrų žmogaus teisių pažeidimus.

Pripažįstant itin svarbų Kinijos vaidmenį pasaulinėje kovoje su klimato kaita ir tai, kad ji šioje srityje prisiima vis daugiau įsipareigojimų, su ja taip pat užmegztas **aukšto lygio dialogas aplinkos ir klimato klausimais**.

2021 m. birželio mėn. Europos Komisija ir vyriausiasis įgaliotinis pateikė rekomendacijas dėl **ES santykių su Rusija politikos** atnaujinimo. Pasiūlėme Europos Sąjungai vienu metu Rusiją spausti, stabdyti ir palaikyti su ja ryšius. Šiuo metu šie svarbūs santykiai juda neproduktyvia kryptimi – norint tai pakeisti būtinas konstruktyvus Rusijos vadovų indėlis. ES ir toliau aktyviai rodė nepritarimą žmogaus teisių pažeidimams ir propagavo demokratines vertybes. 2021 m. kovo mėn. ES nustatė sankcijas keturiems asmenims, tiesiogiai susijusiems su Rusijos valdžios institucijų įvykdytu opozicijos politiko Aleksejaus Navalno savavališku suėmimu, patraukimu baudžiamojon atsakomybėn ir nuteisimu ir susidorojusiems su taikiais protestuotojais.

2021 m. gegužės mėn. Komisija Tarybai pateikė išsamaus iki 3 mlrd. EUR vertės ekonominės paramos, skirtos demokratinei **Baltarusijai** kurti, plano metmenis. Nuo 2020 m. spalio mėn. ES vieną po kitos nustatė ribojamąsias priemones fiziniams asmenims ir subjektams, atsakingiems už 2020 m. rugpjūčio mėn. prezidento rinkimų klastojimą ir už taikių protestuotojų, opozicijos narių ir žurnalistų bauginimą bei smurtines represijas prieš juos. Ribojamosios priemonės – fizinių asmenų ir subjektų turto įšaldymas ir fizinių asmenų kelionių draudimas – šiuo metu taikomos iš viso 166 asmenims ir 15 subjektų.

ES griežtai reagavo ir į gegužės 23 d. įvykdytą priverstinį „Ryanair“ lėktuvo nutupdymą Minske – uždraudė visų rūšių Baltarusijos oro transporto bendrovėms naudotis ES oro erdve ir jų orlaiviams leistis ES oro uostuose, taip pat nustatė tikslines ekonomines sankcijas.

BENDRADARBIAVIMAS SU KAIMYNINĖMIS ŠALIMIS VAKARŲ BALKANUOSE IR VIDURŽEMIO JŪROS REGIONE

Siekdama dar kartą patikinti, kad Vakarų Balkanų vieta – Europos Sąjungoje, Komisija 2020 m. spalio mėn. priėmė metinį plėtros dokumentų rinkinį, kuriame nustatyti šalių kandidačių ir potencialių šalių kandidačių reformų prioritetai. Be to, Komisija priėmė **Vakarų Balkanų ekonomikos ir investicijų planą**, pagal kurį numatyta skirti iki 9 mlrd. EUR finansavimą pavyzdinėms investicijų iniciatyvoms. Šiuo planu ir prie jo pridedama žaliąja darbotvarke siekiama paskatinti ilgalaikį ekonomikos atsigavimą, grindžiamą žaliąja ir skaitmenine pertvarka. 2021 m. birželio 2 d. Parlamentas, Taryba ir Komisija pasiekė politinį susitarimą dėl Pasirengimo narystei paramos priemonės III, sudarančios sąlygas teikti pasirengimo narystei paramą, be kita ko, įgyvendinant pirmiau minėtą ekonomikos ir investicijų planą.

2021 m. kovo mėn. Komisija ir vyriausiasis įgaliotinis Europos Vadovų Tarybai pateikė Bendrą komunikatą dėl dabartinės **ES ir Turkijos** politinių, ekonominių ir prekybos santykių padėties. Laikydamasi progresyvumo, proporcingumo ir grįžtamumo principų, ES palaiko ryšius su Turkija siekdama stiprinti tam tikrų sričių bendradarbiavimą. Tokiu bendradarbiavimu suinteresuotos abi šalys, o jį plėtoti būtų galima laipsniškai, su sąlyga, kad Turkija ir toliau dės bei stiprins konstruktyvias pastangas. Pripažindama, kad svarbu toliau remti Sirijos pabėgėlius ir priimančiąsias bendruomenes Jordanijoje, Libane, Turkijoje ir kitose regiono dalyse, Komisija 2021 m. birželio mėn. pasiūlė toliau teikti ES finansavimą, be kita ko, iki 2024 m. skirti 3 mlrd. EUR Turkijoje vykdomiems veiksmams remti. Neatsiejama ES ir Turkijos santykių dalis ir toliau bus dialogas pagarbos demokratijai, teisinės valstybės principui ir moterų teisėms klausimais.

2021 m. vasario 9 d. priimta novatoriška plataus užmojo **Nauja Viduržemio jūros regiono darbotvarkė** padeda atnaujinti ir stiprinti ES ir jos pietinių kaimyninių šalių strateginę partnerystę. Naujojoje darbotvarkėje, be kita ko, pateikiamas specialus ekonomikos ir investicijų planas, kuriuo siekiama skatinti ilgalaikį socialinį ir ekonominį pietinių kaimyninių šalių atsigavimą. 2021–2027 m. šiam planui įgyvendinti pagal naująją ES kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonę bus skirta iki 7 mlrd. EUR – tai gali per ateinantį dešimtmetį šiame regione pritraukti iki 30 mlrd. EUR privačiųjų ir viešųjų investicijų.

Viena iš artimų ES partnerių yra **Afrikos Sąjunga**. Bendromis jėgomis kuriame turtingesnę, taikesnę ir tvaresnę abiejose Viduržemio jūros pusėse gyvenančių žmonių ateitį. Kova su COVID-19 ir būtinybė reaguoti į jos ekonominį poveikį verčia dar aktyviau formuoti įvairius partnerystės su Afrikos šalimis prioritetus ir 2022 m. aukščiausiojo lygio susitikime su Afrikos Sąjunga susitarti dėl bendro požiūrio. Be to, ES kartu su Afrikos Sąjunga siekia sėkmingai įgyvendinti Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslus.

BENDRADARBIAVIMAS SU PANAŠIAI MĄSTANČIOMIS DEMOKRATINĖMIS VISO PASAULIO VALSTYBĖMIS

2021 m. gegužės 8 d. **ES ir Indijos aukščiausiojo lygio susitikime** abi šalys susitarė užmegzti junglumo partnerystę, atnaujinti derybas dėl subalansuoto, plataus užmojo, visapusiško ir abipusiškai naudingo prekybos susitarimo ir pradėti derybas dėl atskiro investicijų apsaugos susitarimo bei atskiro susitarimo dėl geografinių nuorodų.

Praėjusiais metais ES ir Japonija susitarė dėl junglumo partnerystės, o 2021 m. gegužės 27 d. pranešta apie **ES ir Japonijos žaliąjį aljansą**. Abi šalys tikisi per šį aljansą paspartinti savo ekonomikų pertvarką, kad artimiausiais dešimtmečiais jų poveikis klimatui taptų neutralus, jos taptų žiedinės ir efektyviai naudotų išteklius. Be to, dar šiais metais ES ir Japonija surengs aukšto lygio dialogą sveikatos klausimais – per jį daugiausia dėmesio bus skiriama tvariems finansams.

Birželio 14 d. **ES ir Kanados aukščiausiojo lygio susitikimo**, kuriame dalyvavo ES vadovai ir Kanados Ministras Pirmininkas Justinas Trudeau, rezultatas – abipusiškai naudinga plataus užmojo **strateginė partnerystė žaliavų srityje** ir aukšto lygio dialogas sveikatos klausimais. Per susitikimą įsitikinta, kad ES ir Kanada laikosi labai panašaus požiūrio į tokius pagrindinius klausimus kaip sveikata, vakcinos, klimato politika, biologinė įvairovė, prekyba, skaitmeniniai uždaviniai ir užsienio reikalai.

EUROPA – PULSUOJANTIS PASAULINIO BENDRADARBIAVIMO BRANDUOLYS

ES ir NATO strateginė partnerystė ir toliau duoda konkrečių euroatlantinei demokratinei bendruomenei naudingų rezultatų.

2021 m. vasario mėn. Komisija ir vyriausiasis įgaliotinis pateikė strategiją, kuria siekiama didinti ES indėlį į **taisyklėmis grindžiamą daugiašališkumą**. Siekiant skatinti įtraukų daugiašališkumą, strategijoje raginama stiprinti ES partnerystės ryšius sudarant naujus aljansus su trečiosiomis valstybėmis, regioninėmis ir tarptautinėmis organizacijomis ir kitais subjektais, pavyzdžiui, pilietinės visuomenės organizacijomis. 2021 m. birželio mėn. Jungtinių Tautų Generalinio Sekretoriaus António Guterreso vizitas Briuselyje (pirmasis po jo perrinkimo) suteikė galimybę apžvelgti ES ir Jungtinių Tautų partnerystę ir paklojo pamatus jų bendradarbiavimui stiprinti.

2020 m. gruodžio mėn. įvykusiame pirmajame **NATO Generalinio Sekretoriaus Jenso Stoltenbergo** susitikime su Komisijos narių kolegija džiaugtasi beprecedenčiu šių dviejų organizacijų bendradarbiavimo lygiu. ES ir NATO strateginė partnerystė ir toliau duoda konkrečių euroatlantinei demokratinei bendruomenei naudingų rezultatų įvairiose, pavyzdžiui, karinio mobilumo, hibridinių grėsmių, piktavališko užsienio šalių kišimosi ir kibernetinės gynybos, srityse. Toliau stiprinimas valstybių narių ir sąjungininkų labai palaikomas bendradarbiavimas atsparumo, besiformuojančių ir perversminių technologijų, klimato ir gynybos srityse.

Pasaulyje, kuriame krizės sukelia vis sunkesnių padarinių, o humanitarinės pagalbos principus įgyvendinti kaip niekada sunku, pasaulinė ES kaip humanitarinės pagalbos teikėjos atsakomybė yra kaip niekad svarbi. Kovo 10 d. Komisija patvirtino atnaujintą **strateginę ES humanitarinių veiksmų perspektyvą** – planą, kuriuo siekiama didinti Europos Sąjungos humanitarinį poveikį pasaulyje.

ES atlieka pagrindinį vaidmenį siekiant stiprinti taisyklėmis grindžiamą daugiašalę prekybą. 2021 m. vasario mėn. Komisija paskelbė peržiūrėtą prekybos politiką (peržiūros tikslas – užtikrinti, kad prekybos politika būtų atvira, tvari ir ryžtinga), kuria siekiama sukurti naują pasaulinio valdymo sistemą ir plėtoti abipusiškai naudingus dvišalius santykius, kartu apsaugant ES nuo nesąžiningos praktikos ir piktnaudžiavimo. Dokumente išdėstytas Komisijos požiūris į **Pasaulio prekybos organizacijos reformą**, kurios tikslas – užtikrinti, kad ji geriau atliktų savo pagrindines – ginčų sprendimo, taisyklių nustatymo ir stebėsenos – funkcijas.

ES atlieka pagrindinį vaidmenį siekiant stiprinti **taisyklėmis grindžiamą daugiašalę prekybą**.

Pasaulio prekybos organizacija atliko svarbų vaidmenį užtikrinant pasaulinių tiekimo grandinių atvirumą per COVID-19 krizę ir vienodas galimybes gauti vakcinų ir gydymo priemonių. ES parodė pavyzdį – pasiūlė prekybos ir sveikatos srities iniciatyvą, kurios pagrindiniai tikslai – lengvinti prekybą, panaikinti eksporto apribojimus ir kuo labiau padidinti intelektinės nuosavybės sistemos potencialą, kad būtų galima dalytis vakcinomis ir gydymo priemonėmis.

2020 m. liepos mėn. paskyrusi pirmąjį **už prekybos taisyklių laikymosi užtikrinimą atsakingą vyriausiąjį pareigūną**, Komisija skiria vis daugiau dėmesio ES prekybos susitarimų įgyvendinimui ir vykdymo užtikrinimui. 2021 m. vasario mėn. įsigaliojo iš dalies pakeistas Vykdymo užtikrinimo reglamentas, suteikiantis Europos Sąjungai galimybę ginti savo prekybos interesus Pasaulio prekybos organizacijoje.

2021 m. sausio 19 d. Komisija pristatė **naują strategiją, kuria siekiama** ateinančiais metais **didinti** ES ekonomikos ir finansų sistemos **atvirumą, tvirtumą ir atsparumą**. Strategijos tikslas – užtikrinti, kad Europa taptų pajėgesnė atlikti lyderės vaidmenį valdant pasaulio ekonomiką, ir drauge apsaugoti ES nuo nesąžiningos praktikos ir piktnaudžiavimo.

2021 m. birželio 11–13 d. Komisijos Pirmininkė U. von der Leyen ir Europos Vadovų Tarybos pirmininkas Charles'is Michelis atstovavo Europos Sąjungai Karbis Bėjuje (Jungtinė Karalystė) vykusiame **G7 vadovų aukščiausiojo lygio susitikime**. Šiame susitikime vadovai susitarė dėl papildomų įsipareigojimų, susijusių su dalijimusi vakcinomis, kovos su klimato kaita finansavimu ir konkrečios pažangos darymu ieškant visuotinio sprendimo, kaip apmokestinti skaitmeninį sektorių ir reformuoti Pasaulio prekybos organizaciją. ES padidino savo paramą Pasaulinei partnerystei švietimo srityje – 2021–2027 m. laikotarpiu jai skirta 700 mln. EUR.

5. EUROPOS ATEITIES FORMAVIMAS VISIEMS DRAUGE

Vienas iš pagrindinių Europos demokratijos elementų – užtikrinimas, kad piliečiai žinotų, su kuo susitinka sprendimus priimantys asmenys ir kas bando daryti įtaką naujiems teisės aktams ir politikai. 2021 m. gegužės 20 d. Komisija kartu su Europos Parlamentu ir Taryba pasirašė naują tarpinstitucinį susitarimą dėl privalomo skaidrumo registro. Šiuo 2021 m. liepos 1 d. įsigaliojusiu susitarimu išplečiama **Skaidrumo registro** aprėptis ir nustatomi principai ir taisyklės, kuriais išreiškiamas suderintas požiūris į tai, kas yra skaidrus ir etiškas atstovavimas interesams ES lygmeniu. Juo kuriama bendra skaidrumo kultūra kartu atsižvelgiant į kiekvienos pasirašiusios institucijos ypatumus.

Siekiant padėti Europai atsigauti, kaip niekad svarbu užtikrinti, kad teisėkūra būtų kuo veiksmingesnė, o ES teisės aktai – geriau pritaikyti prie ateities poreikių. Šiuo tikslu Komisija 2021 m. balandžio mėn. pateikė pasiūlymą atnaujinti ir racionalizuoti ES teisėkūros procesą. Priimtas **Komunikatas dėl geresnio reglamentavimo** rodo, kad Komisija toliau deda pastangas užtikrinti, kad teisėkūra būtų kuo įtraukesnė, taigi kad visos mūsų iniciatyvos atitiktų savo paskirtį ir padėtų gerinti kasdienį piliečių ir įmonių gyvenimą.

Konferencija dėl Europos ateities – novatoriška dalyvaujamosios ir patariamosios demokratijos iniciatyva. Ji – atsakas į piliečių raginimą suteikti jiems daugiau galimybių reikšti nuomonę apie ES veiklą ir jos poveikį jų gyvenimui. Taip siekiama atsižvelgti į tai, kas rūpi ES piliečiams. Konferencija – nauja galimybė piliečiams svarstyti būsimus ES prioritetus ir daryti didesnę įtaką juos formuojant. Joje gali dalyvauti įvairiausių socialinių grupių piliečiai iš visų Europos Sąjungos kampelių; ypač daug dėmesio skiriama jaunimui. Tai – galimybė tyliajai daugumai įsitraukti į ES veiklą.

Kovo 10 d. pasirašytoje bendroje deklaracijoje Konferencijos dėl Europos ateities bendrapirmininkai – Europos Parlamento Pirmininkas, rotacijos tvarka Europos Sąjungos Tarybai pirmininkaujanti valstybė narė ir Europos Komisijos Pirmininkė – įsipareigojo atsižvelgti į konferencijos išvadas formuodami būsimą politiką.

Konferencijos veikla pradėta balandžio 19 d., kai vykdomoji valdyba, kurią sudaro minėtų trijų institucijų atstovai, paleido konferencijos **skaitmeninę platformą**, kurios turinys pateikiamas 24 oficialiosiomis ES kalbomis. Vėliau – Europos dieną – Europos Parlamente Strasbūre įvyko inauguracinis renginys. Skaitmeninė platforma, kuri yra šios konferencijos veiklos branduolys, pagal dydį, interaktyvumą ir daugiakalbystės mastą yra pirmoji tokia Europos lygmens platforma. Joje telkiama visa su Konferencija susijusi informacija, įskaitant nuomones, pareikštas per svarstymus ES piliečių forumuose ir Konferencijos plenarinėse sesijose.

Pirmasis ES piliečių renginys įvyko birželio 17 d. Portugalijoje, o pirmoji plenarinė sesija – birželio 19 d. Strasbūre. Dabartinis įvairiausio amžiaus visų socialinių grupių piliečių bendravimas su ES yra beprecedentis. Kaip savo 2020 m. pranešime apie Sąjungos padėtį sakė Komisijos Pirmininkė U. von der Leyen, „ateitis bus tokia, kokią ją sukursime. Ir Europa bus tokia, kokios jos norime.“

©Juliane Liebermann on Unsplash

SĄJUNGOS PADĖTIS

ĮVYKIŲ SEKA

RUGSĖJIS

2020

9 18

Lygybės sąjunga: Komisija pasiūlo pirmąjį **ES kovos su rasizmu veiksmų planą**.

9 23

Naujame migracijos ir prieglobsčio pakte numatomos patobulintos ir greitesnės prieglobsčio ir migracijos sistemos procedūros ir suderinami solidarumo ir teisingo atsakomybės pasidalijimo principai.

9 24

Europos Komisija priima **skaitmeninių finansų dokumentų rinkinį**, kurį sudaro Skaitmeninių finansų strategija ir teisės aktų dėl kriptoturto ir dėl skaitmeninio atsparumo pasiūlymai. Juo siekiama kurti konkurencingą ES finansų sektorių, kuriame vartotojai galėtų naudotis novatoriškais finansiniais produktais ir kartu būtų užtikrinama vartotojų apsauga bei finansinis stabilumas.

SPALIS

2020

10 6

Priimamas **išsamus Ekonomikos ir investicijų planas**, kuriuo siekiama paskatinti Vakarų Balkanų ilgalaikį atsigavimą ir regioninę integraciją.

10 7

Komisija priima naują **10 metų paramos romams Europos Sąjungoje planą**.

10 8

Komisija patvirtina sutartį su farmacijos bendrove „Janssen Pharmaceutica NV“, suteikiančią ES šalims galimybę įsigyti vakcinos dozių 200 mln. žmonių ir papildomų vakcinos dozių dar 200 mln. žmonių. Pirmą susitarimą su farmacijos bendrove „AstraZeneca“ Komisija jau buvo sudariusi rugpjūčio 14 d. Šis susitarimas sudarė sąlygas ES valstybių narių vardu įsigyti 300 mln. vakcinos dozių (su galimybe papildomai įsigyti dar 100 mln. dozių).

10 14

Europos žaliasis kursas: Komisija priima **naują cheminių medžiagų strategiją**, kuria siekiama sukurti aplinką be toksinių medžiagų.

10 21

Siekdama padėti išsaugoti darbo vietas ir išlaikyti darbuotojus, Komisija pagal ES priemonę SURE išleidžia **pirmąją 17 mlrd. EUR socialinio poveikio obligacijų emisiją**.

10 27

Ispanijai, Italijai ir Lenkijai išmokama 17 mlrd. EUR – pirmoji finansinės paramos valstybėms narėms pagal priemonę SURE dalis. SURE parama jau pasinaudojo iki 30 mln. darbuotojų ir 2,5 mln. įmonių. ES jau yra suteikusi maždaug 90 mlrd. EUR paramą 19 valstybių narių.

10 28

Komisija pateikia pasiūlymą dėl ES direktyvos, kuria užtikrinama, kad Sąjungos darbuotojai būtų apsaugoti adekvačiu minimaliuoju darbo užmokesčiu, sudarančiu sąlygas gyventi oriai, kad ir kur jie dirbtų.

LAPKRITIS

2020

11 11

Pradedama įgyvendinti **naujoji vartotojų darbotvarkė**, kuria siekiama įgalinti ES vartotojus aktyviai dalyvauti žaliojoje ir skaitmeninėje pertvarkoje.

11 11

Žengiami pirmieji žingsniai kuriant **Europos sveikatos sąjungą**, kuri užtikrins geresnį pasirengimą dabartinei ir būsimoms sveikatos krizėms ir geresnį atsaką į jas.

11 11

Komisija patvirtina sutartį su farmacijos bendrovėmis „BioNTech“ ir „Pfizer“, kurioje numatyta visų ES valstybių narių vardu iš pradžių įsigyti 200 mln. vakcinos dozių, taip pat galimybė užsisakyti dar 100 mln. dozių.

11 12

Komisija pristato pirmąją **ES LGBTIQ asmenų lygybės strategiją**.

11 25

Komisija patvirtina sutartį su farmacijos bendrove „Moderna“, kurioje numatyta visų ES valstybių narių vardu iš pradžių įsigyti 80 mln. vakcinos dozių, taip pat galimybė užsisakyti dar 80 mln. dozių.

11 25

Pateikiamas **Lyčių lygybės veiksmų planas**, kuriuo siekiama skatinti lyčių lygybę ir moterų įgalinimą naudojantis visais ES išorės veiksmais.

GRUODIS

2020

12 2

ES ir JAV santykiai: ES pasiūlo naują perspektyvinę transatlantinę pasaulinio bendradarbiavimo darbotvarkę.

12 3

Komisija pateikia **Europos demokratijos veiksmų planą**, kuriuo siekiama suteikti piliečiams daugiau galių ir kurti atsparesnes demokratines sistemas visoje ES.

12 10

Europos žaliasis kursas: pateikiamas **reglamento dėl tvarių baterijų** pasiūlymas siekiant pereiti prie žiedinės ir neutralaus poveikio klimatui ekonomikos.

12 15

Skaitmeninių paslaugų aktas ir Skaitmeninių rinkų aktas: siūloma plataus užmojo skaitmeninės erdvės reforma ir išsamus visoms skaitmeninėms paslaugoms taikomų naujų taisyklių rinkinys.

12 17

Taryba priima **2021–2027 m. ES ilgalaikį biudžetą**, kurio vertė dabartinėmis kainomis – 1,211 trln. EUR.

12 21

Komisija suteikia leidimą naudoti **pirmą saugią ir veiksmingą COVID-19 vakciną**.

12 24

Po intensyvių derybų Komisija pasiekia **susitarimą su Jungtine Karalyste** dėl būsimų jos santykių su ES sąlygų.

12 27

Nuo COVID-19 paskiepijami pirmieji europiečiai.

SAUSIS

2021

1 6

Suteikiamas leidimas naudoti **antrą saugią ir veiksmingą vakciną nuo COVID-19**.

1 18

Komisija pradeda **Naujojo europinio bauhauzo** iniciatyvos koncepcijos kūrimo etapą. Ja siekiama derinti dizainą, tvarumą ir investicijas, kad būtų lengviau įgyvendinti Europos žaliojo kurso tikslus.

1 29

Komisija suteikia leidimą naudoti **trečią saugią ir veiksmingą COVID-19 vakciną**.

1 29

Komisija nustato **COVID-19 vakcinų eksporto skaidrumo ir leidimų tvarką**.

VASARIS

2021

2 9

ES pasiūlo **naują Vidužemio jūros regiono darbotvarkę** strateginei partnerystei su pietinėmis kaimyninėmis šalimis sustiprinti.

2 10

Europos Parlamentas patvirtina **pasiektą politinį susitarimą dėl Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės** – pagrindinio „NextGenerationEU“ elemento.

© Unsplash - Zac Wolff

2 17

Kad Europa būtų pasirengusi reaguoti į naujų atmainų keliamą grėsmę, Komisija pasiūlo naują biologinės gynybos parengties planą **HERA inkubatorius**.

2 17

Pateikiama nauja strategija, kuria siekiama stiprinti **ES indėlį į taisyklėmis grindžiamą daugiašališkumą**.

2 18

Komisija nustato atvirą, tvarią ir ryžtingą ateinančių metų **ES prekybos politiką**.

2 19

Po G7 aukščiausiojo lygio susitikimo Komisijos Pirmininkė Ursula von der Leyen paskelbia, kad **ES padvigubins įnašą į** pasaulinės prieigos prie vakcinų priemonę **COVAX** nuo 500 mln. EUR iki 1 mlrd. EUR.

KOVAS

2021

3 3

Lygybės sąjunga: Komisija pristato 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategiją, kuria siekiama užtikrinti visapusišką jų dalyvavimą visuomenės gyvenime.

3 4

Darbo užmokesčio skaidrumas: Komisija pateikia pasiūlymą dėl darbo užmokesčio skaidrumo, kuriuo siekiama užtikrinti, kad moterys ir vyrai ES gautų vienodą užmokestį už vienodą darbą.

3 4

Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plane nustatomas plataus užmojo siekis sukurti stiprią socialinę Europą.

3 9

Europos skaitmeninis dešimtmetis: Komisija nustato Europos skaitmenizacijos iki 2030 m. kursą.

3 10

Europos Parlamento Pirmininkas Davidas Sassoli, Tarybai pirmininkaujančiai valstybei narei atstovaujantis Portugalijos Ministras Pirmininkas António Costa ir Europos Komisijos Pirmininkė Ursula von der Leyen pasirašo **Bendrą deklaraciją dėl Konferencijos dėl Europos ateities**.

3 11

ES leidžiama naudoti **ketvirtą saugią ir veiksmingą COVID-19 vakciną**.

© Flickr - UNclimatechange

3 17

Komisija pasiūlo sukurti **skaitmeninį pažymėjimą**, kuriuo siekiama sudaryti palankesnes sąlygas saugiai ir laisvai judėti Europos Sąjungoje COVID-19 pandemijos metu.

3 18

Pradeda veikti **Europos inovacijų taryba**, padėsianti mokslininkų idėjas paversti proveržio inovacijomis.

3 24

ES pristato naują visapusišką politikos sistemą, kuria siekiama užtikrinti, kad būtų **apsaugotos visų vaikų teisės**, ir pasiūlo sukurti Europos vaiko garantijų sistemą.

3 25

Europos žaliasis kursas: Komisija pristato **ekologinės gamybos skatinimo** priemones.

BALANDIS

2021

4 14

Siekdama išardyti nusikalstamų organizacijų tarpvalstybinius verslo modelius, Komisija pristato **ES kovos su organizuotu nusikalstamumu strategiją** ir naują **kovos su prekyba žmonėmis strategiją**, kuriomis siekiama padėti užkirsti kelią nusikaltimams, patraukti atsakomybėn prekiautojus žmonėmis ir suteikti galių nusikaltimo aukoms.

4 15

Naujame ES ir Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno valstybių organizacijos narių partnerystės susitarime nustatoma ateinančių 20 metų politinio, ekonominio ir sektorinio bendradarbiavimo sistema.

4 21

Komisija pasiūlo naujas **kompetencijos ir pasitikėjimo dirbtinio intelekto srityje** taisykles ir veiksmus, kuriais siekiama padėti ES tapti pasauliniu patikimo dirbtinio intelekto centru.

4 21

Tvarus finansavimas ir ES taksonomija: Komisija imasi tolesnių veiksmų lėšoms į tvarią veiklą nukreipti.

© bornitura - Fotolia

GEGUŽĖ

2021

5 5

Atnaujinama **ES pramonės strategija** siekiant užtikrinti, kad Europos pramonės užmojai visapusiškai atitiktų naujas po COVID-19 krizės susiklosčiusias aplinkybes ir padėtų skatinti pertvarką, kad ekonomika taptų tvaresnė, labiau skaitmeninė, atsparesnė ir pasauliniu mastu konkurencingesnė.

5 8

ES ir Indijos vadovų susitikime Porte ir per vaizdo konferenciją ES ir Indija sudaro visapusišką junglumo partnerystę ir taip patvirtina norą bendradarbiauti remiant atsparų ir tvarų junglumą tiek Indijoje, tiek trečiosiose šalyse ir regionuose.

5 7–8

Socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikime Porte ES institucijos, Europos socialiniai partneriai ir pilietinės visuomenės organizacijos įsipareigoja padaryti viską, kas įmanoma, kad būtų sukurta įtraukesnė ir socialiai atsakingesnė Europa.

5 9

2021 m. Europos dieną Strasbūre įvyksta Konferencijos dėl Europos ateities inauguracinis renginys.

5 12

Kad paskatintų ES siekti 2050 m. sveikos planetos sveikiems žmonėms tikslo, Komisija priima **ES nulinės vandens, oro ir dirvožemio taršos veiksmų planą**.

5 15

Aukščiausiojo lygio susitikime dėl Afrikos šalių ekonomikos finansavimo Komisijos Pirmininkė Ursula von der Leyen paskelbia apie Europos komandos iniciatyvą remti Afrikos atsigavimą po COVID-19 pandemijos.

5 17

Europos žaliasis kursas: Komisija pasiūlo ES **tvarios mėlynosios ekonomikos** koncepciją su vandenynais, jūromis ir pakrantėmis susijusioms pramonės šakoms ir sektoriams.

5 18

Siekiant paskatinti ES sukurti patikimą, veiksmingą ir teisingą verslo mokesčių sistemą, priimamas **komunikatas „21-ojo amžiaus verslo apmokestinimas“**.

©2021 m. Europos Sąjungos Tarybai pirmininkaujanti Portugalija. Pedro Sá da Bandeira

5 20

Komisija pasirašo **trečią sutartį su farmacijos bendrovėmis „BioNTech“ ir „Pfizer“** ir nuo 2021 m. pabaigos iki 2023 m. visų ES valstybių narių vardu rezervuoja dar 1,8 mlrd. jų vakcinos dozių.

5 20

ES valstybės narės susitaria **vėl atverti sienas paskiepytiems keliautojams iš ES nepriklausančių šalių**.

5 21

Komisijos Pirmininkė Ursula von der Leyen paskelbia apie **1 mlrd. EUR vertės Europos komandos iniciatyvą** dėl vakcinų, vaistų ir sveikatos technologijų gamybos ir prieigos prie jų Afrikoje.

5 21

Pasauliniame aukščiausiojo lygio susitikime visuomenės sveikatos klausimais, kuriam vadovauja Komisijos Pirmininkė Ursula von der Leyen ir Italijos Ministras Pirmininkas Mario Draghi, G20 vadovai įsipareigoja imtis įvairių veiksmų, kad COVID-19 krizė būtų įveikta greičiau ir būtų geriau pasirengta būsimoms pandemijoms.

5 25

12 valstybių narių išmokama 14,1 mlrd. EUR – septintoji **finansinės paramos valstybėms narėms pagal priemonę SURE** dalis.

5 26

Komisija pateikia gaires, kaip sustiprinti **Kovos su dezinformacija praktikos kodeksą** – tai pirma tokia priemonė pasaulyje.

5 28

ES parengia būsimai demokratinei **Baltarusijai** skirtos 3 mlrd. EUR ekonominės paramos paketą.

5 31

Visos valstybės narės ratifikuoja sprendimą dėl nuosavų išteklių, suteikdamos galimybę Komisijai pradėti skolintis, kad galėtų finansuoti atsigavimą pagal „NextGenerationEU“.

BIRŽELIS

2021

6 1

Pradeda veikti Europos prokuratūra – tai naujas kovos su tarpvalstybiniu nusikalstamumu puslapis.

6 2

Komisija pristato naują strategiją, kuria siekiama, kad didžiausia pasaulyje laisvo keliavimo erdvė – **Šengeno erdvė** – taptų tvirtesnė ir atsparesnė.

6 3

Komisija pasiūlo **saugią ir patikimą Europos skaitmeninę tapatybę**, kuria galės naudotis visi ES piliečiai, gyventojai ir įmonės.

6 15

Aukščiausiojo lygio susitikime Briuselyje **ES ir JAV vadovai** įsipareigoja užbaigti COVID-19 pandemiją ir skatinti pasaulinį atsigavimą.

LIEPA

2021

7 6

Siekdama didinti su tvariais finansais susijusius užmojus, Komisija priima pasiūlymą dėl **Europos žaliųjų obligacijų standarto**. Juo nustatomas aukštos kokybės savanoriškas obligacijų, kuriomis finansuojamos tvarios investicijos, standartas.

7 14

Komisija priima pasiūlymų rinkinį, kuriuo ES klimato, energetikos, žemės naudojimo, transporto ir mokesčių politika pertvarkoma taip, kad būtų pasiektas tikslas **iki 2030 m.** grynąjį išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį sumažinti **bent 55 proc.**, palyginti su 1990 m. lygiu.

7 16

Naująja **ES miškų strategija** siekiama užtikrinti, kad miškai būtų sveiki ir atsparūs ir padėtų siekti biologinės įvairovės ir klimato tikslų.

7 20

2021 m. ES teisinės valstybės principo taikymo ataskaita: ataskaitoje pristatomi teigiami pokyčiai valstybėse narėse, tačiau taip pat atkreipiamas dėmesys į didelį susirūpinimą keliančius dalykus.

7 20

Kova su finansiniais nusikaltimais: Komisija peržiūri kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu taisykles.

RUGPJŪTIS

2021

8 25

Nuo 2020 m. gruodžio mėn. **ES panaudota 522,4 mln. vakcinų dozių** ir visiškai paskiepyta daugiau nei 250 mln. ES piliečių.

Europos Sąjungos
leidinių biuras